

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De vita Francisci Xaverii, qui primus e Societate Jesu in
Indiam & Japoniam Evangelium invexit - Cod.
Ettenheim-Münster 188**

Torsellini, Orazio

[S.l.], nach 1607

Liber quartus

[urn:nbn:de:bsz:31-115990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-115990)

se se, & quid ageret, secum cepit cogitare. Antoninus
 portus repetenti aduery erat uento, Japonia pe
 toni secundy. Inuisa necessitate in rationem
 uersa, tempore obiit. Ita nauarcho,
 nauis, dirabolisq; inuiter, Japonium cursu teno
 re nauis conda est: ipsaq; Assumptioni B. Mariae
 gaudio die in Japoniam, multo magis Deo ac Dei
 parente, quam uento ac tempore obsecundan
 tius aliquando peruenit. Cum alior portus
 optatior tenore nequiritet, ad longissimam,
 Pauli Japonis patria, s. qua urbs est in regno
 Saxum: s. nauis appellatur. Ibi raris uenter
 a Pauli cognatis, & a reliquis inuolus, etiam ab
 ipsiis magistratibus, honoribus cum prijs exci
 pitur: eorumq; aduentu, cantibus nuntio e Lusita
 nia sacerdotu s. ut fit: non sine admiratione
 certatim uisitantibus, celebratur.

Horatii Turicelini
 De uita Francisci Xavieri
 Liber Quartus

Japonum mores religionesq; cognoscit.

Cap. I.

Japonia, ultimi orientis regio, ultima adja Japonia desin
 cot Asia, tota insular constat, modis factis
 ensipisq; diueta. De eius magnitudine, quam
 sum ex Lusitani hominis, tubum rerum poriti
 qui imper ea regione dimensus est, obseruatione
 cognosci potuit. hoc compendi habemq. In
 longitudine millia passuum circiter DECCC
 protenditur, specie haud sani affinis Italiae,
 nisi quod huc continenti adheret, et magni
 tudine pene par Sparta a Septentrione ulti
 mor Suthas, quos Tartaros uocamus, ab
 Occidente uergit ad Sinus, ab Oriente noua
 Hircania conuersa est, minus quingentorum
 millium intervallo abest ab urbe Goa leuiss
 millia ferme duo. Coniunct omnia regna per
 Japoniam

Fransiu Hauori

3. saxaginta. ^{3.} quod primum est, una ten-
 tam lingua, idcirco gens uelitur, haud sane
 ad cognoscendum difficile. Inguonia uidem omni-
 si. quorundam her uel paulo magnitudine praeci-
 pua. si in partes diuiditur tres, quae ab incolis
 maioribus uocantur, insularum minorum, im-
 phures attribuitur habent. Harum partium longae
 maxima, eademq; ab India remota praeci-
 uocabulo Japonia dicitur, quae reliquae reliquorum
 uocantur. haec insula millia passuum DCC.
 in longitudine porrigitur. Latitudo eius uaria est
 maxima ex parte circiter CLXXX. passuum
 milibus patet. In ea tria si quinquaginta regna
 sunt, parua uelita. Quippe etiam singulorum
 urbium Dynastarum Reges, liberali sane ap-
 pellatione Reges uocantur. etiam complures eorum
 salis magnis opibus potend, praesertim qui
 regnis pluribus potuntur. Tribi Meau est,
 tribi otim Japonia omnis, nunc plurimum
 regnum copul. Secundum Japonem magnitudi-
 na atque opibus praestat Simus, cuius longitudo
 millia passuum CL. patere proditur, latitudo
 ad LXX. eadem Sins proxima, minimeq; di-
 spars ab India, regnis distinguitur uocem, in quibus
 Samanum est, quod Hauoriu appellatum uici-
 mus. Tertiu insula inter has interposita Simus
 seu Simus uocatur, formae dimidio minor Simus,
 regna continet omnino quatuor. Haec autem
 Simus regis antiquitati penitus ignota, cuius
 Lusitanus ea tempestate abrepleo, decennio ante
 quam eo ueniret. Lusitanus, inuenta, conuulsi
 commaruo uesperat. Terra est postinsula, in huius
 riuo, glacie horrida, multo uis morbosa ac
 sterilis, maxima tamen ex parte campestris, &
 annulis frequens; naturaeque fertili, nisi cultus
 agrorum aridua penè bella obsterat. Lusitanus
 Sins in huiusque magis apta, quam uisita uincas
 perparauit, oliueta nulla habet; ozyda magis quidem
 fustici

Simus insula.

Simus insula

fructu ferax. Nec aurum foliis caret, sed aurum
 fandi solent. Eadem argentum fundum maximè
 natis, ex quo Argentinæ est appellata; tamen
 quia Italicum commercio innotuit, excluduntur, olim
 pluribus ægebant rebus. Quam inopia super Lusitani
 tantum commercia sublevarunt, non sine magno ipso
 rum emolumento. Etiam autem regio omnibus por-
 tuosa. Hinc tamen insula, ad quæ portubus
 maximè frequens, & quia prima ex India navi-
 gantibus occurrit, maximè celebratur ab Indi-
 cis Lusitanis. Unus tamen Rex universæ Japoniæ
 imperabat. Quam insula appellatur, cuius impe-
 rium, obsequebant jam apud Proceres Regia Ma-
 jestate, precariis sepe coeperat. Japonia pro-
 priè *Japonica* quædam
 gens, si cum Indis conferatur, colore alba, rubi-
 ra bellicosissima, cæteras nationes super reger-
 tur virtute ac probitate longè antecedit.
 Haec igitur Cingonim; quæ urbes & Sava-
 mani regni præcipua subsistent, priusquam
 Japonum animos oppugnare aggrediebatur,
 omnes sibi aditus lupandos, urbemque eorum, ac
 religionem cognoscendas, ratus est. De quibus iam
 faveoret, sic fore compererat. Perdet omne
 ingenium esse facti, ac forme à Francie abhorrenti:
 auro, divitijs, copijs haud ququam afflicto; acim-
 perat quæ minus pecunia, hoc minus fœmè mari-
 tis est: talium rerum stultis minime teneri. Nec
 aliud magis in contumelia accipere, quam merca-
 tura, aut arte alia, re augeat. Itaque omni disci-
 plinam paupertate magistra facit, sed ita, ut pau-
 peratum munditia & cultu corporis tegat. Eor-
 dem dignitatis existimationisque relinquitur esse,
 ut qui maximè ingenia præcipit illis Romanis
 similima dicuntur. Omnes vulgo, etiam prætor, ca-
 moni præcipuo pœndis duci. nec quicquam vulgè
 prætor

Japonica
quædam

Francisci. Fauoj

prætor arma habere in delicijs. Ceterum si quid dicta
 audiatque incredibile sit: in tanta admiranda ferocia
 astringuntur iniquitate, a vicijs temperari: armatum
 usum ad bellum aduersus hostem reservato. Quippe
 Spongia disciplina aspre videantur: non frigus simile est
 aquid ipsos: surgens, iratus, altitans. Spongia cum
 ultero. Etiam ad inopia contentioneque resisten-
 das, negotia grania. Quæ contraria nunquam nisi mor-
 scripta per incertumior equal. itaqz non iam alie
 nisi solium, sed cum nebulis quoque obicuant
 domesticisque. Ita & ipsi a quietate animi Spongia
 cum alijs. huentur. Veratione delectantur in primis:
 nec iam quæpant nisi inenatione quæritur: a
 vervecina gutta, subula, utalicia non minus ab-
 horrent, quam nos a canina equinane. A lode
 ante & carco abstinend, similliter ad nos a cruce
 sanguine. Guberna. & nocere aliud, non tu ubi
 quam animi insubstantique causa. Itaque
 ratio carne, eaque fornas, acludunt: plerumqz
 pisce, pomis, oleulis, onyta vimal: temperantibus
 beneficijs commoda deundaque ubaribz nalcadi-
 ne, pleriqz ad extremas penemural atalem: nisi
 vis aut carz aliquis interueniat, uel hac gon,
 que tam bene nihil paruo, documenta. Sed
 natural panis ope contenta, ubi cupiditas non
 qual cepleatur. Adulterin quid est graui fime
 vindicantur. Ab alen iudisque similibus penibus
 refugiant, rabi hife rebz homines ateci cupido
 fidei. A fustis vero ac latronibus tam longe
 absunt, nihil ad homine indignis iudicant quæ-
 cira latrones in crucem, extremis supplicium
 agunt. Quinditem in vicia, in cultu corporis
 elegantia, urbanitatis officia in congressibus
 representationibus, omniqz vicia consuetudine non
 recusatius nisi quam pueri, molites, quam in
 stici, colunt. Cædeteria una omnes pariter iusta
 Regia

Spongia in sua flau-
 randa.

Spongia frugali-
 tar.

Spongia urbani-
 tar.

regia ad urbanitatem et elegantiam insipitates, ve-
 rbum tantis naturalibus bonis: in vitam genti malum, res-
 perbia offruit. Nationes ceteras praesens adeo vobem-
 nunt, sed arroganter vulgo & insolenter excipiant
 alienas. Atque in eis ad omnem honestatem; si
 qua usquam genti: notis quidammodo factisque
 nitet magis; quam Evangelij lumen, deest. Exim
 amner dicit rusticam ingeniori admodum sunt
 autilly, d'pendi: ut quodque maxime rationi usque
 videbitur, ita libentissime amplectuntur. Sordones
 de Deo notissimum, divinique rebos, accipiunt
 auid. Ad hoc literis, vulgo satis imbuti sunt,
 eoz impensius ad Christianam disciplinam capi-
 rentur lapsi. Hac et alia multa, quae ne longu-
 faciam, praetermitto, cum de Japonum ingenio
 ac moribus usquequaque trauciy; de eorundem Japonum
 religionibus & sacerdotibus quibus haec ferunt Japonum
 reperit. Deorum numero eoz maxime duo, quoru
 similitudo ope. Itaque ab alijs. Solum sicut ut alijs;
 alios ab alijs. Deos colit. Hacten etiam nuncuntur
 ex hominibus. Deos aditus ad sinis: inter hos
 Xacam et Amdam. Ceterorum eorum sacerdotibus Japonum
 si: Bonfios appelland; ut ut flagitiosius epe, num sacerdo-
 ut ut impurity; ut diaboli admittuntur fuisse ag-
 noscas. Hos, ne fando praeposita tibi dicitur gelere
 imbecis, Japonum animis tandem effuditur catiginy,
 ut ad tales impunitates sua, totidem nectas
 vulgo peccatis epe abnuant. Ergo hunc dicitur
 nobis. Ita ex eo tempore illam civitatem; Re-
 gionis popularibusque pariter conductis scelere, ac
 uelut infecta rabie temere mentibus ad arma;
 tumultuantur, intestinis alijs bellisque perpetuis
 confiscebantur; ut ad tandem obscuritatem fugien-
 dam aliquando reperiant oculos. Insuper Bon-
 fijos, ne peccati materia desit, optimales mos-
 liberos, oves sceleris lupis, committuntur traduntque
 in disciplinam. Bonfiorum Bonfiorumque planius
 exortia, namque si: similiter ut apud nos: exortio:
 = dicitur.

Bonfij Japo-
 num sacerdo-
 tes:

citatum: *receptum* titulo Christi Ecclesiam con-
 lande. Etri lande aqne omnes Bontij impuri hauri
 fatid habentur; tamen aled tabatur cor rive re-
 ligio sacrum, rive eximia de illorum aspinendi
 guntis, ad insuper quid plebem iusta Proceoque
 maximo in haurie habentur: quippe quor casu
 pite nino penitij abstincere, Acribas mado atq
 onja vilitate, de semel dualacet in die ubi
 sapere, gloriosius quam verini: fama ferat.

Capitulum complures Christo parit
 Cap. 11.

His cognitis, Transiitum primum sibi ipse: id
 quod res monent: ab abstinentia arctioris lege
 improbanda salus, etiam parcius dnuingae vi-
 rebat, quam Bontij vivere dicebantur: ubique
 cum non modo rem insipia illum, verum etiam
 penitij dnueris exiperet cibis: sumisq; ac
 necessitas consuetas virtus rationem, palatinq;
 ipsum, mutare quidammodo ugeret. Nam pro
 pane oryza, pro oblatio pennis fide s; horbis
 barbaro quidam modo conditij trahenduita.
 Quod ille novum frugalitatis genus pro sua
 animorum fame libenter arripuit, ut quicquid
 cibis efret, facere uoluntate eiq; qui se uisibet.

Et magnam habere se dicebat Japonia gratia,
 quod omnino carebat ijs, quam dulcis in decipit
 ijs omnino carebat ijs, quam dulcis in decipit
 uolubet, uolubet magis quam receptati, ror
 uiant, obmouet potius vitet, quam re recantes.
 Haque ipsa ciboru condimentorumq; insolentia
 maiorem illi praescribetat temperantiam. Haq; haen
 illicet minus ei vitium quam antea fuit, non illi
 malis quam in Japonia ualuit. Ades uer ac
 ualitudinem non mimis, sed augeat frugali ter.
 Ceterum haur paulo plus negotij fuit in lingua
 quam in

Francisci
 summa fruga
 litas in Japo
 nia.

Francisci
 Hauozij

quam in pulato arduo faciendo. Japonicum sive Japonicum sermo
 moniam, nunquam naturae hanc sane diffinitionem
 tamen studia Japonum ad summam difficultatem
 pervenerant. Nihil iam illa lingua expressius est.
 Ad varias rem nostrorum varii significatae, per
 magnam habet verborum idem significatum
 servam, et in hisce usurpandis elegantiam quan-
 dam, & quasi supererit vernaundam. Non tenent
 quilibet apud vocabula sed: ut abia grandis
 sa, abia humiliora sunt. Ad rem persoblaning,
 anommendantur deorum. Atq; etiam / quid per
 nimum est, / longe aliter loquuntur ac scribunt.
 rem alig unum est, alij malicum; alij libri
 in notis epistola, alij / libri conscribuntur. Ma-
 cupia variabilis que tum loquendi, tum scribendi
 ad perscribendum multo / opera requirit ad tem-
 poris. Nec / nec unquam urbanus in hoc genere esse
 negligenti. Si quis enim ab eorum ratione desistat,
 tanquam homo imperitus ac rursipiam lubriso sit,
 hunc sermo quam apud nos, qui in Latina lingua
 barbaris alio, siquid verbi dures offendunt delicia-
 tus. Transirens ergo Japonum linguam utum-
 que tibi addiscendam existimas, cum capita Christi-
 anae religionis a Paulo Japonie literis mandanda
 curaret, in magnas incidit sollicitas. Paulus quippe,
 homo illustria, nihil melior interpres erat, quam ma-
 gister. Et quoniam plus etiam existoretur, quam
 poterat; nunquam officabat, quam res postu-
 laret. Nam capita illa alicui perperam interpretibus,
 ut oratio nebuligual uharior: ita per se scribatur
 imperito, ut oij scripta ab Japonibus literatis legi
 non possent sine vira. At Hauseriquit et ad animi
 semper difficultatibus obstantibus, irrisio: vices hominum
 contemneret, ubi verum suly exeret, negotio surque
 perseveravit. Insuper agetis utraque potest ad
 populo, uti Sumbidate ac divinis quod a ardore
 animi

Animi magis
 Paulo in illa
 et illa vij.

animi consequatur, ut plerumque per se proficere
 quam per Pantum, aut alium quempiam interfectum.
 Ad rei religionisque unitatem indigena frequen-
 ter conuersabant, partim aduenos. Probita ac mu-
 ritibus omnino ab ipis direguntur uisendi studio,
 partim etiam explorandi quid tandem ex alio orbe
 religionis afferrent. Sed quoniam eos lingua ipsorum
 non animi sensu captare, non percontantibus sa-
 tis facere sinebat, alij heritantiis eorum irridere
 alij peregrinos respicere ac mores illudere; alij
 denique miserant aduenam uicem, rati uires
 ex aliis terrarum orbe, uua religiois. inue-
 henda gratia, usque in Japoniam proficere, nec
 Authore esse quidere, nec nullis momenti res ef-
 ferre. Na alia alij se recipis nullenam datus
 excitatis ad uua religionem cognoscendam animis,
 mirantibus proficere ebat. Inter hos Paulus Japum
 rebus suis compositis mirantulo esse cooperata
 propulsa uelut Jui; ut ipse qui peragrata India
 nulla sane meta & illis inaudita narrazet.
 Ergo ad Pacumanni Regulum XV ab oppido
 passuum milibus salubandi cura profectus
 benignis ab eo accipitur. Post multas gratulatio-
 nes, Regulur multa de rebus Indijs, de Lusi-
 tanisq; opibus, mirabilibusq; suspitatur. Inter
 expositis. Paulus tabula egregie picta profectus

B. Mariae imago auebat ex India: in qua Ad. Mariae, puerique
 nom Japonice IESU in matris gremio sedentis, imago erat. Nam
 Regulur simplex cum Pantus, puera profectus de Christianam
 Constatum.
 religione, ostenderet Regulo; protinus ille uere
 rebundus submittit fema demque ceteris; qui
 adorandi, facere iubet. Ceterum ultra imaginis uene-
 rationem progressus non est. Ad Regulum aden tabu-
 la sponie capite eius expositum exemplum. Sed puer
 lionis stultis artifex defuit. Eandem cupido subinde
 inuehit Christiana legio cognoscenda. Quibus persona
 uis, ut eiq; capita Japonicis literis suis tunc uentibus
 paruit quidam mulieri Pauli; sed illa Deo hinc quaeque
 paruit

paruit. Naque illo irrito inepto reuerſus Cony
 zimam: foliis ſuſque multo operum poſſit docti
 quam ſolis populari. Quippe homo pius atq; im
 peger, ſine Haurij inſpiru, ſiue ſua ſponte
 domeſtior exiſtere aggreſſi, propinquus; aſſinos uel filii.
 nacaſarios uelut diſſone dicitur, hortari, mo
 uere nunc ſingulis, nunc uniuersos non deſtitit
 prius; quam eorum plerumque ad Chriſti perſeque
 ſilom. Itaque bene eius ungue, ſicta, multique
 matreſca regnati, tuu uiri, tuu ſuſmua. Cate
 chifmo inſtituti, baptiſmoſque exiati, populo
 hincquoque illorum uultum hauriſque impro
 bande. Haurij porro huius dubij propuli pudia
 Pontiorum cultuſitate uiti, proinde, ea euersa
 omnia ſibi in expedito fore; primum omnium
 Pontiorum nomen quaſi arcem ſuperſtitionis
 ſibi expugnandaſt caſtimanuſ. Opulenti uero Bon
 tiorum artiſtitem nauclur ſi: Non eſt ipſorum
 lingua appellatur, non utate ſolum ac digna
 tione, ſed etiaſt traditionis fama inter ſaner
 eminas ſi. conſider in eiy ſanctiſtatem iuri
 nuant ſe. Inde etiaſt ex aliis ſermones ſerens;
 paulatim uim illo de religione uogreſſi cogit.
 Nec fruſtra il ſuit. Cum tum in ſaliſ; tum in
 certamine de immortalitate animarum, parum
 ſibi uſtandem reſe^{tu}, ſed ſi: ut in utramq; parteſt
 impuſtur labuſt; ſaſe uſtandem. Itaque huius
 rane aſgre hominem deſicit ſtantiſq;. Is
 tamen uel ingenio, uel comitate Haurij capſq;
 magnuſ eum honore coluit. Et ceteri Pontij,
 Non eſt exemplo imitati, uſtuetudinem Haurij
 ambituoſius quam auſtibus expeſebant. Nec aliud
 magis in illo admirabantur, quam animi magni
 ſuſtenti; quippe uim religionis dantibus uſe
 tam longinqua ac poruſturi nauigatione, inde
 uſtque ad Luſitania totaſt ſorma Oceanum emery
 in uſtantiſq;

Pauli Dapuiſ
 pubium propa
 ganda Chriſtia

Pontiorum Nis
 xit ſine Anti
 ſtor.

in ultimis oras penetravit. Miris ante summa
pariter admiratione ac voluptate audierunt
prie Christum sumbeque celestibus beatitudi-
nem propositam esse in coelo sempiternam.
Ita Bonifij partim conciliatis, partim convi-
ctis, res in propositi videbantur esse. Sed qua-
niam cum populo sine interprete agere non
poterat, consatus est vitior mirabatur igne
ratio lingue vertantur. Lusitan de huius
animorum percutitur salute sollicitus, sapo-
niam lingua jam degustata vidimenta celesti-
ter leviora. Inde ad liberius agere cum
populo, aditum fieri querit ad Regem.
Et ad eum rem egregiam illi operam suam
Japone dedit. Namque in Saxoniam Regem
audum amicitiae commercijque Lusitanorum
haud acri perpulsi, ad Franciscum eiusque
socij, qui ipse apud Lusitanos auctoritate
plurimum pollebatur, impensius favorere.
Franciscus ergo Rege deinde alio, preparatas na-
ctus auro, nullo negotio eum adducit, ad Chri-
stiana religionis suscipienda aena suis popula-
ribus daret. Facile potestate, Bonifij duo, alijsq;
Japones compulsi, ad Christi fidem adjuvati.
Paucorum mensium spatium quer amplius ventis
libentibus quidem propinquus, Christiani fandi.
Quor intiore cura instituant. Xavierij, cum Japone-
carum literarum notus verbis, ut dicitur, difficilior
mundum teneret, nostra fidei capita in Japoniam
conversa linguam, nostratibusque literis corrigim-
ta, ipsemet tradebat neophytis de scriptis plu-
rumianis. Inde ex acceptis huiusmodi mandis novissimis
in Indiam destinavit, ingenuis disciplinis in quibus
Socijs

collegio impenditur; ut bonis deinde artibus ac
 nobilibus excolti, suis popularibus plus non solum
 admirativis; sed etiam operis, afferrent.

Mortua puellam ab inferis excitat,
 leprosum sanat.

Cap. III.

Mira subinde res Christi gregem auxit Can-
 goxima, et transiit nomen illustrius fuit. Can-
 goximam civis erat hominibus ac divites; sed a
 Christiana religione abiit. Hinc dulcissimam
 filiam immatura morte subito abstulit.
 Itaque dolere amens, multa indignis faciebat
 diebusque. Conveniens ad eam inter alios
 neophyti aliquot cognati omni que, solandi gra-
 tia, Franciscus celebrandi sui acerbissimo hinc
 viri sui gemitu cunctisque moti, eum hortantur,
 ut Franciscus Franciscum, unum sanctum ex
 abio orbe quem proximam abeat, eius auxilium
 implorans: illum utique vitam calidius puellae
 reddendum. Haud obire ei persuasum. Ego
 magis pater, desideris filii stimulare, de ha-
 bitum amovit: lacrymans res exoritur: sup-
 pliciter orat, sua ad orbitate ac sollicitudine con-
 sultum velit. Hic Franciscus vixit, illi miseratus
 patrem cum Joanne Tornando, suisque comite-
 bus, recipit se ad orandum Deum. Exinde quidam
 alacer suscipit hominemque bono animo spe
 insummittit, finis eius vivam spe confirmas:
 Mors ea non erat barbaro, qui multo filiam
 haud dubie exanimem reliquit. Invidiam seu
 quod ipse mendacii quoddam modo argui, seu quod
 Franciscus ab eius lecto abhorretur videretur,
 indignabundus recepit. Donum repescati donec
 pater pater occidit, puella vivere ac valere mun-
 diana. Itaque pater famulus, repente invenit
 in gaudium

in quadam aere domum properat, rediit ab
 infans filium videre fortunans. Quam ut inpro-
 xit, dicit uita oculis credo: manantibusq; guttis
 lacrymis suscitari ex ipa qui tandem ad se
 adducit. Respondet illa, tibi uita fundit tetri-
 rimor: salubriter praesens fuisse, qui protinus uer-
 replum deturbatam uent ad horrenda signi-
 cha loca: ceterum repente duos egragios ad-
 fuisse uiror, quoru beneficiis ex peditum
 manibus ciepta extiterit à molibus. Ad hoc
 namper habet pasor, pupae et tonitru. Inde
 Lanoy profecto il esse beneficiam sentiens,
 modum ad eam dicit, grates arturus. At illa,
 Franciscum unittengy eius intuta, primò ob-
 pupuit: mox ad patre uniuersa buclamae.
 Er, pater, hi ipsi sunt, quime ab infans exi-
 ferunt. Tum ille una filia ad Lanoy gemin
 prouoluit, obortis lacrymis grates ei agere
 coepit. Qui protinus matrem allocutus Chri-
 sty Dei filio, humanae salutis uincit, gratias
 habere iubet. Nec frustra tentat uiranda
 sind, uita uni puella redita, compertibus
 salutem peperit animorum. Quippe pater et
 filia, ceterisque alijs ad implorandam
 gati. Et hoc exemplo alijs ad implorandam
 Lanoy opem, Christi que fide expellendam,
 accensi. Pater quor, leprosus, fuit huius
 loci natus. Hi certum hominem ad Franciscu
 alleguerat, rogans, ut ad se uerandus accederet.
 Et ille legatione benignè audita, occupati oror
 exuisset, eò unum ex comitibus suis miserat, mo-
 ntum, quid facto opus esset. Nigiliter agram
 ex Franciscu profueto salutatum, ser inuicem
 nun fieri uelit Christiany: ammittit manum
 in uicis more ducta pnting signat, mox illu
 205

res; subito eorum terram abstraxit. Invisibile
Christiano preceptis in dicitur, ac deinde baptis-
mus usuratur. Hic in Cargozimane civitatis
oculis gesta, cum alij tum Vincentij Pereira Lusit-
anus nauarum in India Transiis Poyj; anarum
uit, gremio, quamvis magna rei autor, illo tempore
Laurerij, ad proditor, familiaris.

De Antonio Crimicatis martyrio
cognoscit.

Cap. XV.

Latam rei Christiana, successu Laurerij haud
leui dolore affuerunt litterae eidem fere diebus ad
eum ex India perlatae, ex quibus de Antonio Crimi-
catis morte cognoscit. Is si ne supra ostendimus,
Comorino promotorio a Francis propositus,
re Christiana per quadriennium praecleara gesta,
anno. M. D. XLIX. haud multo prius quam in Japonia
appulit Laurerius, martyrij decus laborum suorum
promissu adeptus ep. Nam cum magna Badajuzi
murus, Christiana religionis odio accensa, ex
finitimo regno Biranga Comorinensium populatum
de inuasi, set oram, Christiani, ut in re rapi-
da, testa protinus Guiror decore: ad nauem La-
sitansium, que tum forte aderat, pro se quibus
confugere experunt. Hi in maximo periculis
ac undis tumultu Antonio, multis simul an-
xijs mis, hortandis fugam impudentibus expe-
dire, intare un tantis, in bellis opes, ere.
Inter hac aduentante nocte, ueritur de forte Neo-
phytium aliquos a barbaris interceptos tormen-
torum accerbitur, a Christi fide abstraheret, decore
sicut posceret, bonus pastor animas suam dare
pro ouibus suis. Immutabilis a turpiter in sua an-
religio, praesens periculis effugerat: sed ille, qui obli-
ty rictum conparebat saluti, quos uanum
ac multos.

272
Antonij Ci-
minalis mar-
tyrii.

Francisci Xaverij

et multos, suam imbecillitas, propter periculo e-
rat, in tutum recipere sepebant. Ita dum alius a
Barbarorum crudelitate vincit, ipse interuenit
hospium subulens a manibus, in praesentem ini-
dit. Tum ille Dei amore audens, a tenazq; magis
quam huius vitae nemore, profectis sumi genib; col-
lensq; magis in caelum, incedibili fortitudine
offert se neci. Neque barbarorum saevitia e-
tus virtuti depuit. Tribus hastis confossus,
morsu occidit. Tunc iam graviter vulne-
ratus spoliaretur, ipse in usque detrahenda pro-
dierat, illor' ultro iunisse, ne neper tenation
esset quam vitae. Nil minus curie s. quod
necesse fuit, animum affecit Xaverij. Nam
& tali se adhibere primatus voluit, et tanto
eiusdem bono, velut parit deus, sibi quoque
destinati propore, mirè latetur est. Itaque
lacrymis simul & lacubus deicitur tam me-
morabilem sancti viri morsu prosecutus,
operire coepit, agrum illum, martyrii riza-
ta sanguine, laboriorer in deor' fuerat editu-
rum. Nec Xaverij spem rei deinde fofellit
euentuq;. Ex eo tempore nusquam latidior, vati-
terant, quam in ora Conuincensi, Euangelij
frigor, adeo multiplex ruzinde subolor vita
nosophytoru, non facilitate magis, quam picta
ta praestantur.

Rei Christianae causa Cingxima
impedito, Francisci & Ambragij
Euangelium praedict.
Cap. V.

Dispar in simili causa Cingxima civitates
Francisci que vultio fuit. Cum caim i, martyrii
audis, antorizalem obtinisset Bonifacius, iamq;
lata

lata neophytorum reges interea subito procella
à Pontij comitate, rei Christiana ingens indu-
lit calamitate, que Ruorio gravius omni martyris
causit. Multi jam caelesti Lumini infirmi Chri-
stiana susceperant sacra: plures ad Christi religio-
nem perspicua veritas pertraxerat: cum Evangelij
cursum: id quod tanto ante Transisui providensq
Pontij averterent. Na Christiana religione in Pontij cursu
thula, cui incrementu cur fectisset, plura reliqui Evangelij aucto-
ritatem, sed magis auctoritate, ad ludibrium recit-
te inventos, crimineo flagrate ira, odio, suscit
ceperunt. Ergo non magis dolore, quam libelo
stimulante ad Regem frequenter vocant, grati-
as sui ruorique illi denuntiantes. Viriles de-
fuit sine ruorique illi denuntiantes. Viriles de-
fuit alque etiam quid ageret; dum indeyaros ce
est, sua communisq, prospiciet Sabati. Si ce
suis populosos peregrinos religiones suscipere ce
pateretur, profecto Deos patricos passimudi ce
bric futuror: quibus iratis, cui dubia esse, quin ce
Congonim, Regnumq, oiq, universu bioni euerda ce
dum foret. An vero non videt Christianam ce
religionem Japonia penitus oblitterari, tantumq, de ce
illa deni quotulis, quanta Christiana acciderit? ce
An ignoraret acerbissimum patris Dyr inire ce
dolore, quimque patria sacra post fuerot pere ce
grims? utique leniores culpa esse peccantis po- ce
judi, quam Regis in peccato alibus committis, ce
caligatos, cui mura fieri curiorer. Japonia quip ce
pe religionis conditorer hunc dubio, pro terra ce
contumelia, debitor de Congonimais exultimpe
pvenor, d paucoru impietata Regi regni, cui ce
ti-ofueral. Quare si quis ce patricus ceaminor
si quis

si quis eorum respectus memoratus erat, eorum
 ut gratiam spectaret, vel formidaret iram. Hac
 Bonifacii oratione ille perterritus. Et simul cum
 mercij Lusitanum spe superabat, protinus cum
 vincaloum mortuus fuit. Sed alij, inbodiis
 ut omnes patria retineant religionem; nec quid
 quam in postem Christianis mysterijs intrat.
 Ad Francij, meliora quotidie sperans, cum
 summa cura excolebat neophytos: quid ab ea
 re otij erat, ex consuetudine sua tutebat Deo
 quo nun magis, quam cum hominibus versabatur,
 divinum colloquium non tantum verbis
 hortamentum, sed laboris etiam solacium ratur.
 Haque gravissima fanis, et furore insensida
 atq; manimas, ostentabat, homo percerens
 in Barbara & infesta civitate, neca equitate
 animi perturbat. Ceterum cum in hysce laboribz
 & arduis circumstantiis, cum ponit obsequium &
 uangelis iter Cayoxima ceciderat, demigrare pa
 truit alio. Neophytis ergo valere iuber, Paulo
 eorum in dolo reliquit. ipse, Cosmo Turrimo et

Regnum Tri-
 quennum

Joanne Fernando comitantibus usq; sicily spe
 in Fiquennum regnum, quod iter Lusitani aucto
 runt, potere intravit. Incredibile dictu est, novi
 Christiani in Transisi digressu quantum profu
 derunt lacrymarum; quippe illi cum alijs no
 minibus, tum vero ob equeq; sanitatem,
 eximie curam habebant omnes. Quocirca fletor
 eamq; mugitum, ducem, patrem conuersi ap
 pollenter uocabant, pro re quicque immortalis ab
 eunti egere quater, quid eis tanto suo labore atq;
 na solatis inueneret viam. Quod Neophyti
 facile ostingerit, tum bene instituti, ad Paulo ma
 gistro in hysce pauor menser orbat, repit ditor
 annis.

ueriuenit. Porro dicitur geny, causamq; sui In Imperium
 adductus, respondet se rutine Hippocrum eo libere
 lego, praticanda causa uenire de ipso salute salutis
 Romanis quippe saluus esse posse, qui non Deum huius
 uenerunt, spiritum ac Regem unius Dei filium
 omnium gentium. Saluatore agnoscat, uigilans
 legem salutarem, legem imperatoris custodit. Id
 est, ergo ab Rege postquam ea lege expleta, more
 illi gestis humanitate, bonitatem sui libri ueritatis
 parte. Audite et huiusmodi cunctis attendi, sunt
 ac diligenter. Sed Rex Barbary, audientis rebus
 caute, quam getandis optior, audita neglecta.
 Haec inde ad ueniantium unum rateris, sub
 paulatim conuictus homines, quamuis fortes,
 multoq; mollior, / agnitionibus populi animis,
 secundum ueritas, que uenitibus, est. uigilans
 iam egregius Christi facta cupide audiebant. Ethnici au
 ubi uisus ad acerbissimos eius uicibus, indignis
 mltisq; uicem uentus erat, languis temperare
 non poterant: adeo etiam barbaris misericordia
 uidebatur. Misericordia religioni aperit uiam,
 nonnullique Christo aggregari uoluit. Verum
 Transisq; hanc opem, protulit rebus in ea
 urbe uenit dicitur, Meaum pegera descendit,
 ea mente, ut a Meaensi Rege, qui propter
 imperij magnitudinem Magnus Rex dicitur, Magnus
 ueniam dicitur Inuangelij, pateret. Meaum Rex Meaen
 quippe urbe totius Japonis longe christiana
 sciebat esse, ac Gymnasio maxime ipulda. De
 cuius magnitudine urbis, celebrata Collegiorum
 Coenobiorumq; multitudine, in ipso itinere adeo
 nulla cognoscatur, ut ei in animo fuerit recte con
 tendere Meaum. Sed, Res, Angustinianis fa
 uente, Angustinianam, ut supra diximus, nauis ap
 pulta est, ubi opes Christianae rei bene gerenda
 dicitur

Regi Euangelium
 praebetur.

Ethnici au
 diendo Christi
 uicibus huius
 martur.

Magnus
 Rex Meaen
 512

deutius, quàm sanctus, in eum retinuerat. Meum
 igitur iter, dedit se in viam duobus unitis
 bur, Joanne Fernando e Societate, et Bernar-
 do Joana neophyto, antiqua probitatis viro, qui lam-
 proximo ad Christi fidem acceperat primig.
 Moacum magno labore contendit

Cap. VI.

Moacum urbs medea formi insula sita est,
 calidus Japonis umbitur. Distat ab Amanguis
 quod in primo insulas aditu est positum, re-
 ita quide regione postquam nullid non amplius
 CL. Sed longitudo maximi astraationis ac
 montium intercedunt. Eo iter intendit Hauonij
 anno post Christum natu M. DL. mense Octo-
 bri, quo mense in Japone ignis fignr. Eor-
 tum iter illud non modo saxis asperis, sed etiam
 perpeluis oblitum nivibus, quas acri gelu vir
 hyemis adstruxerat. Quivica papam in xij
 vir conuicti, ex niue glaucique quori trabes et
 arboribus pendebant, nepe abq, certis niue
 ritus nimitantes. Atodebant bellou, gentes in
 ta regio addebat, haud leuia pericula: crebra
 etiam latrocinia, quibus itinera erant infecta.
 Franciscus tamen omnium rerum, praeterquam
 diuina providentia, salutisq, animarum inne-
 mor, iter aded longinquum ac periculosissimum
 alienissimis anni tempore. Suscepit. Ceterum ut
 expeditum inter barbaros iter, seu vel certum

Hauonij equitibus
 sumendum se
 adiungit

Moacum petenti, sumendum semper ad iunxit, serui-
 tatem quoque pro Christo vult deceram ratus: Domi-
 ni ego equitibus sarcinulam, praeter sumum sibi
 in castimentum, curitator gestabat humeris: Hic
 quippe cursor magis quàm itineris modo comita-
 bat equum per obscuras latronibus lva. Et Fran-
 ciscus

cirey pedibus ferme ibat nudis, quod rini amensum
 uado transirendi se passim offerret, Itaque sub Meacoris
 penninis portibus ex minor Salsgoris injuria intra chinoris labo-
 rescentibus, graniter laborabatur: crebro etiam reses d'um-
 cursa & sanidiana gopatione fatigatus, glorie aut
 asperitate uia fultante uespigiu uorbabat. Quod
 ille omnia non equo potum, sed etiam intebato
 in Deum & a reuibus alienato superabat ani-
 mo. Quippe tanta coral uis uelotib: uatempla-
 tionis, ut uetris dulcedine reuibus, subinde in
 uapores indueret se; ad lapides ofensures pedes
 lacuaribz sine ulla prorsu reuere dolerit. Nec
 uero noctis conditio multior quam diei: saepe
 de nocte imbribus madefuit, furore uisfety
 ac fame, ad diuoroum uenibat, ubi humana ac
 rummarum Sulfidia, solatiisque suppetere uultu.
 Argumento est, quod toto illo itinere uisito, equis
 omnealitate, uitam tolerauit, non minime alimentum
 inopia, quam uoyuris uerazione praedens. Tantus
 hanc itinens diuinos insolentia exasperabat
 gentis. Inpones, ut elato sunt celoq; ue animu,
 peraginum hominem, Japonia elegantie ac mo-
 ris ignarum, eundemq; sui uatemptorem, uanji-
 tabatur, uelut stolidum futulique. Lusina in Kaucing
 oppides ac pagis, qua transibat, in nauigij: quibus exagitatur
 uehebatur, in uis passim ac diuersorij, omnia e-
 ret ludibrium. At ille hilari ter, non modo patien-
 ter, uicista perferabat, cum Apogoto fultu prop-
 ter Christum & omnium pauprem. esse gociens.
 Menidius in itinere duobus exaltis, demum in
 numerabilibus terra marique perfructu malis
 Meacul Dei benignitate saluus & inuicinis per Meacuribus
 uenit. Meacuribus est regia, Japonia totiq; lon-
 ga maxima ac celeberrima. Ea cum floretet: si
 fama libet uedere: rectorum prope CC. millibus
 frequentibus

fraga contabatur; sed uerbis uastata bellis, propa-
 lactonibus, incendijs, prope libellulis minor audist.
 Tunc mirorum uisus, urbisq; uastitas ea est, que
 uerem esse ostendat reuultu, fabel. Cum ueruenit
 Hauorii, quomodo habebat facile centum mille
 Meas Academia est periculis. Collogia diripi
 lorum quinque precipua, conuicia uero innumera
 aironum multitudinque. Itaque maxima reger
 ac materia uersionis offerri uidebatur, uerum
 si qua sunt sculla Dei consilia: ea spes pro-
 sy irrita atq; inanis fuit. Meam uel uenit
 intonbur in uocatione Regis, ad eandem potendij
 ab eo, ut foret Euangelij in suo regno pro-
 muniandi potestatem, ad Regium dicitur aliquot
 frustra expectant. Iapudis quippe uerue
 latibus urbanitatibus, insidia uulguris et ob-
 soleta ueris, Christiana uerba scripturas cu
 cohori regis eludenda prebent. Itaque ueris
 de pueris omnes ad Regem inuenit adit, ubi
 qua omne eum adire uerit. Ergo in ueris
 compescit catior Dynastis, Meacoris Regis
 maiestate obsolete, nequaquam illi dicitur auctor
 esse; multo consilio, uerisq; impetandi Regij dyllo
 matir omnia, tentare Meacoris ueris, quo ueris
 animo Christiana acciperent legem. Repordei
 uitadom amnem sollicita expectacione, ueris
 ra motu bellorum ingruentia. Itaque, aueris
 auribus, animisq; dicitur, tempus terebat. U-
 tro etia in comitis ad circumfusa multitudinal
 uerba, faciens: si quid ueris in alijs quoyne oppi-
 dit acciderat: a pueris ac fere plebis papim
 obpletis calcis aut etia lapidibus pedebatur
 exigebaturque, ad nihil salutare non modo ad
 animos, sed et ad aures quidem admittit, ob-
 pinata impetitia. At ille bas gaudens, quod
dignus habitus esset pro nomine DEI contumeliosus
pari

Hauorii a
 cohore re-
 gia eludiz

Lapidibus ap-
 petitur

not. Drom
 Fed Eng
 sub, just
 cum ueris
 foto re
 Anguam
 pectum
 egero
 (Hau
 it
 Angu
 nalis, ubi
 ple plet
 de Epist
 Tanti
 Meacore
 libro, uer
 illos pte
 meam of
 qui pte
 uerit uer
 adom, q
 plurim
 pte, uer
 uerit ne
 Reguon
 pte uer
 ha hoim
 uer uer
 oblet uer
 uer uer
 uer uer
 Anguam
 uer uer

pati. Demum ut prosperis nec pacata esse civitate
Et ab Evangelis procerum atcedam; enimvero doluit
sibi, post totos hinc labores, re infecta, nullum
cum munulo ex tanta regede discedendum: sed
tota re divina voluntati providentiaque permissa
Amanguium remigrat, illa se cogitatione consolans,
praeteritum esse pro Christo magna non solum
agere, sed etiam pati.

Amanguium Rege muneribus condecorato
complures Christianos facit.

Cap. VII.

Amanguium igitur pari fore labore & in sum
multo, atque inde Medium veral, reuery ex tem
plo saluit Rege conuenire: cippa Praefato In
tia, Epirouipre Joano, literis ac donas, qua
Tirandi reliquerat, tradere. Haec ille munera
Maacasi Regi, qui totiq Japonia maing fore
batas, respiciunt animo. Ceterum alii animaduertit
illum precario jam regnante, non ta imperio
magnum esse, quam homine, Rege autel Anon
quij quibus poltero: mutata voluabate hinc ita
cessit, ratus cum sibi potissimum donis coniti
andum, qui vel Christiana auctoritate inuare
plurimum posset. Itaque Tirandus celeriter re
gressus, nona Regis aduandi ratione, quum sub
cesserat necessitas, inil. In usq ad domoral, ab
Japonibus; communi multatum usio, homine
specie cultiq, corporis a firmi, pannosor uois
lux hominum numero haberi; perinde ac riuu
deq usq magis quam vltiq forel. Ina circa
oboleta uelie depurita, uestiq elegantium assu
nere doctent, Splendore replet oculos speciem
magis quam uera bona spectantium capere, uo
ram deinde animis lucem offerret ueritatis. Ergo
Amanguium cum uenisset, splendida in uelie, illuq
tribusne famulis comitantibus, ulij Regem. Et
Consilium

Splendore
Regis autem
sibi fuit ad
Regem

Francisci Ravorij

consilium improbande uento. Proterea ab apostolice
ad Rege introductus ab eo sane benigne amittitur
cepitatur. Parua praefata a Prouince Ind. &
Joans Episcopus literas amicitia obdidit, persequina ma-

Donna regi
offert

neria antilithia pignora, atque in hinc mero-
chromum & horologium Regi tradidit, non tam pretio
quam nouitate & admiratione artificij, opata
illis uis & aucta. Rex igitur literis de alijsque
Lustanorum mris lectis, magnam argenti armitij

Regis dona
repediat.

pondus auro inuice eluagitur. At nec me-
mor re non memorat el esse, sed sacerdotem, re-
mipis que offerebantur, Rego precatione omnia
inipit, ut diuina Legio in sua oratione sibi
promulganda, suis popularibus accipienda; po-
testate regis faceret edicto; hoc dono nullius
sibi, nullum Lusitanis dari oportebat posse. Itaq;
Rex tanta obsequentiam admiratus, uesperantia
ter quod alij peringenka fectorum terrarum,
precumla petebant, non dubitauit eij religioni
fauere, cuius suspicere uisibilem. Exemplo

Edicta regis
pro religione
Christiana

ditur per omnes urbis uias pronuntiare praes
nes jubet, placere Regi Christiana Religione
proponi suis popularibus, ut. quicumque uellent
ferent Christiani. Proinde ne quisquam Lusita-
nor Sacerdos falsis uerbis lideat, non cuius
patrii sacra descripte fraudi foret prohibetur.
Insuper, ut cum potestate facultatem daret, ter
uasis mane Bonitorum uentibus ad habitantia
attribuit. Ea res & nomen Francisci & religioni
exificationem contulit. Ergo permitti, uisum
ita nome religionis auidi, ad eum audientiam in
fuerant. Nec illorum iudij secretat Ravorij ali
qua iam ipsorum lingua facultate natus. Bis in
ille uersionem ad populum habebat, magna reuer-
entium frequentia. Vbi perorauerat, & signanter per
cum auditoribus de rebus pro suggesta exponit
disceptabat. fuit enim interrogatus responsio
dum

dem erat, aut ipsi inimicam indetragendi. Idcirco
 tamen, alij super alios urgentibus, plerumq; ad
 multam mentem tenentur, Chir ut est corporis
 mundi locus. Nec alia res major erat impediēto
 quam Japonica lingua insulib. Quippe iden-
 titalam, cum insolentis aliquid uerbum frustriliter
 delatibaturq; eorū offendit et aures, et rursus
 infantia risu erat. Itaque non decedant qui
 resur captandi causa quæstionibus eum onera-
 rent. Catuorum ex orationis spiritus, equis a se
 liguntur sanclitas, tamq; a Bonifacii nita doctri-
 naq; discrepans eminebat, ut, quid dicta non po-
 terunt, openderent facta. Quoties Japoner, inge-
 neros usque et consequenter rationi, hanc fallē-
 bat, quia ueritatem eperit illa, utcumq; dicuntur.
 Conueniebant multi de uenotij Bonifacii Bonifaciiq;
 pluris, etia e nobilitate, e plebe uero quam
 plurimi. Assidue referta erant domus omnia in
 diuis hominib; ac rege aduentantium capere ne
 quibat multitudinem. Interrogationes adeo
 multas fuerunt ac uarias, ut plurima demum
 errorum caligine, ac luce ueritatis oborta, no
 pauca ex transisi responsis percipiebant, leger
 suorum Decorum inanes ac falsas, diuina autē
 uera esse solidamque. Nec in suspicionē uera
 religione, quam in ornanda, segriores fuerunt.
 Tribus aliquot in percontando respondendisque
 consumptis, plures Christiani foris, premi autē
 omniumq; quorum proximè pernicia facilio
 inconueniētijs certaminibusq; obstiterat. Deu
 pertiniacia in facultate uolente. Quamquam
 minimum deur non doctrina fuit, sed potius
 Fernando Francisi fuis in hinc uisitante ad
 plebem, Japon fuit quidam pateriens ad un
 cionem accepit. Inde, ut erat homo insolens,
 proclit in medium, & uoluit in ore salina in
 comionibus or conijit: et cum ille contumeliam
 adeo

Fernandi
 uisite
 Japon
 cum in plebe
 a.

*Patronicus
uir ad Ethio-
pam conuer-
tionem.*

Franciscus Kaurij
ulso patronicus tunc, ut nihil omnino immoty
abfessa l'ulco facie, inpitatum persecutio fec-
tionem. Tandem patronicus miramto moty quidam
E comione, in animum inducis suum, a videri tam
videlicet p'adicty non p'pse religionem, nisi p'p'ntia
afcerri. Itaque domum ad Tiburinum accitit in p'i-
tutis, ac p'p'ntis omnium d'p'p'itatur. Quibus ex-
ceptum alijs deinceps sequenti. Indes h'ic Lau-
rentiy quidam Lucius tantum animo clinina in-
uir accepit, ubi nuntio rebur humanis remisso, tu-
tum se deo conuocaret, magno cum Japonia e-
molumento. Is namqz in sollicitatem a Kaurio
adscripty, egregiy deinde conuocator celsit; po-
pulariumqz p'urum quiam plurimum ad Euan-
getiy lunden adducit. Baptismate deinde iustit
h'icup'i homines multi, qui summa Tiburino
familia ritate deuinit, tantopere ei gratifia-
p'udebant, nunquid ul p'p'fuerent. Ibi. Que-
risia de Japonum sectis ac religionibus ab illo
interrogari, imperiuus etiam quam rogabant,
omnia p'p'edebant.

*Laurentius
Luscus conu-
nator egregiy*

*Cognitio Japonum sectis conphures
eorum conuertit.*

Japonum sectis.

caput VIII.
Ex his igitur ille longe numerabilis quam antea
Japonum religionem d'p'p'ntinayz cognuit, se-
ctas uigere in Japonia tam utroni, tal focuni-
natum omnino nouem: liborum cuique epe,
quam uelit, sequi. Itaque euenire ut in h'icem
reape feculis, quos capita, tot pend' s'nt d'p'p'ntis;
domesticique inter se contendant, suam quisy
alijs p'p'ferre conantes: Ex hisse sectis nullum
de mundi animorumque p'p'p'ratione quicquam
traderet. Nimirum idcirco, quod nullus homi-
epe p'p'ntium consentiant uniuersa: Inter
omnes conuoluit, post hanc uital' p'p'ntes epe an-
morum duos, damnatorum unam, albeum beatorum
Catherina quale tandem ut beatorum dominium
caius

cuius imperio anima detrahantur ad inferos, do-
 cere neminem: tantum quidem decantare fa-
 bulas de suorum divi-plinorum autoribus,
 quorum fœca & Amula principis numerantur: Fœca et
 eor propter aliam solentem gravissimam alter sub Amula iape
 ipse poterat, maximeque diabolica. Statu solentium non dij
 alius tuerent, quingentis aliter proceptis contineri:
 omnes tamen quingue tantum leges ad salutem
 necessarias ducere, quibus cavetibus; Ne homi-
 nem occidant, neu animal ullum cuiusquam concedant
 neu furentibus, neu inveniendi mendacesque sine reu-
 sium libant. Bonitius vero & Bonitius hoc
 suscipere, ut pro populo, qui, urbis: unis
 negotijsque impeditis, eas servare nequeat ^{Bonitius}
 leges, ipsi satisfacerent; hac tamen lege, ut ^{improbis}
 eis dominia, redditus annuos, et totiusque attribue ^{& avaritia}
 ret vitæ subsidia, & scilicet honore haberet.
 Quæritur voluptates & populo ac Dynastas, ut
 peccandi licentia fruerentur, conditione acceptis,
 imperio illis quacunque postularent concepis, pro
 ratos Bonitij legibusque haud dubie vel
 ab inferorum pœnit se vinculis diti. Bonitius
 proinde ipse ab omnibus petere eleemosynam,
 dare nemini. His alijsque rebus dignis uni
 peritis, fœverij suis Japonos instituit: quasi
 armis oppugnare adivit, sic apud populum in
 Bonitij cepit agere, ut eorum commenta certis
 argumentis rationibusque convelleret. Præcipue
 eorum docebat, ex inferorum supplicij Bonitiorum
 deprecatione animi neminem posse: alijque un
 Bonitij leges, quas pro alijs servaturos se recipi-
 sent, ipsi minime servarent. Constat quippe
 illor, lapsa jam vetera disciplina, potius vinum,
 carne quam veri, palam mentis, maximeque.
 Præinde populo, patet factis Bonitiorum dolis, insignari
 vulgo & illorum fraude se deceptor, bonitijque pollicetur,
 quæsi.

Francisci Xavierij.

quoniam. Et ubi prorsus Bondij demum ueritatis confes-
 sio expressa est: nisi solertia eor. ab inertia detuli-
 uisset, animura fore illi perendum sane. Itaq.
 ex eo Bondij magna non solum danata, sed etiam
 delouera suspensum Inde Xavierij impet. et or-
 Japonum arriuum remanibus licentiarumq. noua
 uentis, Harum & Anida duo annuum milia
 explaiffe, Hadam uero orbis uulter uisum
 aliis, multa his similia, resu quam relatu
 digniora: extemplo inepas fabricas exagitate
 in p. s. illos non homines aut deos sed diuoli
 p. b. b. a. fuisse demonstrari. Quibus Bondij
 uenefici, caeterique diuina legis aduersarij, pra-
 sur inuicti, cum reuocent, quid ebant sciret
 Christiani, in suscepta fide ac proposito in-
 firmari. Ethnici uero qui aderam, perspicit
 magistrorum erroribus, in suis reliq. onibus laben-
 ter, paulatim ad Christi cultum transferbant
 se. Ergo eis indigne forent Bondij, quante
 eos, quid patrius religiones dererent, amir-
 re: illi uolunt respicere, nimirum diuina lege
 magis uasentancam esse, illaq. uel ipse auctorit,
 qui Japonis obiecta legibus refellere nullo
 modo sustinerent. Rursus Bondij obiectare tri-
 c. is auctoritate Sinarum, a quibus religioes
 putitas Japoner habereat. Nunquam utique
 Japoner religioes & caerimias mutabunt,
 nisi prius sua mutabunt. Proinde abiit illic,
 inferret Euangelium, Pines Christi iugum impo-
 neret: illis Gabarhis, tua demum Japoniam impo-
 in Christi fidem ultro esse uenturam. Caeterum
 hu. Bondiorum uolent nihil admodum Xauerij
 conatibus obstulunt, qui uulter minus de p. b. b. a.
 crecequi stulobant. Japoner quidem, qui nihil
 ponitur de Solis, lunae, stellarum, orbium ede
 pium, terra, maris, animorum, caeterarumq. reru
 multitudine

Tabula Inpe-
 mum de Xau-
 & Anida.

Japoner a-
 p. b. b. a.
 ignari

motione inaudientis, huius universitatis quae
 & effatose vulgo nullum agnoscat. Transito igitur
 dependente rerum omnium ad hominum divinitus
 creatori epe Deum; mirabantur scilicet cur ma-
 di rerum principium non Japonibus malo, vel
 etiam Sino, unde ipsi religionem adhibuerunt, penitus
 occultum & ignotum fuisset. Admiratio eadem
 accipit, ut non magis Haereticum Chrysostomum, reli-
 gionem susciperet, quam Bonitiorum Japoniarum,
 contemnerent seitas. Hinc ergo disputationibus
 adeo Bonitiorum rationem conturbavit Hae-
 retic, ut, qui ante eius adventum de suis legibus
 inter se contenderent, iam, omissa hoc certamine
 omnes pariter de una Dei lege loquerentur. Hi
 multi multa quotidie percontabantur ex
 Francisco, unumne epe rerum bonarum ma-
 lorumque principium, id est utrum bonum an
 malum? Respondenti, unum epe rerum omnium
 principium, & summè bonum, objiciebant illi
 diabolus humani generis hostis, quos malus epe
 confusit: si Deus bonus epe, ut eos tum parti-
 cionis prodeat. Tum Haereticus illos bonos pro-
 ceator à Deo, suo iusto malis evasisset, idcir-
 co apud inferos aternis ^{multis} supplicijs. Et
 illi deinceps querere insisterunt. Cur Deus hominum
 ab se ad unum cultum conditor, à deo videtur in
 fraudem impelli siceret? Quia humanas vias ad
 virtutem propensus fecisset patitur, quia prolixior
 ad vitium? Ad ea transivimus, hominem liberos
 epe antea; divindque praesidia ad pugnam sui
 honorisque parata, si modo isti vellet habere deus.
 Stravit: et simul humorum genus ad hoc statu-
 mentum

Hinc la-
 ym interroga-
 tiones.

natum, parentum utris, malisq; cultu, dogmatur
 tum esse docuit. Tum illi ab hominū culpa in
 senectute Numini accipi, iusitari ut tandem
 inferorum curam malorum ultimū adificior
 sat. cur hominum aeternis adhibitorum, in
 diatibus nulla unquam cum misericordia ca
 perat. Contra Laevius spendere, tanta epe
 Dei maiestatem, tanta eius in hominib; uel mi
 ueror, uel singulos promissa, ad nullum reperiri
 poterit supplicium tantum, quod non hominioni
 caelestis munus uisitori, pro tanto secrete
 deberetur. Eam tamen epe Dei deventiam, qua
 semper aliquid de merita remittit et pueni. Et
 huc quidem, aliisque his similia, ingenti open
 sa audiebantur, ut uerbi facile aspicere non.
 Ceterum illa uera eorum animo sollicitabat
 maxime, quod nec benignus, nec aequus Deus
 uideretur, qui omnium regiona praeterquam
 Japonia, memor, Japonibus ante Francisci ad
 ventū nunquam inuideret se se; utiq; si quor
 quot ignotum non uisissent Deum, ad inferos
 damnasset supplicia, eodemq; seuiset ipsos in
 ioras caelesti luce fundator, praecipiter se uis
 agique. Ad haec Francisci demonstrare, diuina
 legem, uerbalem animis insitans, legum omniū
 epe longē antiquissimam. Quippe Japonus et
 am ante leges ab Omnis petitis, rationis ad
 monitu non ignorasse, neq; epe homines occidere
 furari, peccare, & cetera, qua diuina lex pro
 hiberet. Itaque si quis tale quodpiā admi
 riper, uercentia, qua reuelis in luce, simulat
 de auctoritate. Dilatos in solitatis homine explorari
 solent literes, qui in desertis relier, sicut alla libera
 num legumne humanum uisitatione educty, tunc
 diuina

diuinam legem de homicidio, de furto, de peccatis,
 rebus, interer, haudquam foret ignarus.
 Quis si in barbaris quoque nationibus congeratur,
 quid tandem in humanis ac politis futurus? An non
 igitur iure multari supplicibus, qui diuina lege na-
 tura iuritam uoluerit, quam si obseruauerit,
 utique eis caelestis fuerit obortura lux? Hoc res
 peris non silentium est, et eis impositum: paululum
 sancta Christi iugum accipere ceperunt. Ego Japonus quin-
 decim mensium spatio ciuium capita baptizata genti baptizati
 familia quingenta. Hi fuerunt uicem librum, quatuor-
 tum, necessariorum, neque unquam fuerunt, suscitabant
 idem de Haereticis, cequa ipse, cequa uia fuerit
 interea ab eis miseris deponendi: quibus ille obre-
 ter larynx aduersus studebat, ut huius imponis
 ipsi, quibus diuinitus oblati tunc salus, et per
 Deo grater agerent, et alicuius duntaxat sententia sua
 inuoluntatis spe lenirent, quo recepit tunc grati-
 antia faceret leniret. Inde illi ad alia quatuor
 da uenti, regitabant, que mundi figura, qui to-
 lis ac siduum cursus: unde ciuita, fectis, uenti,
 fulgura, fulminum, existoerit, que uis nonem,
 grandinam, imbres effunderet. Quam regerent
 rerum Haereticis, huius ignum, A. huiusque Philo-
 sophiaque naturalis, cum exponeret, stupabant
 scilicet homines ad tanta uis, peragrum inge-
 nium pariter doctrinamque mirante. Et hanc
 rerum fama cum peruenerit urbem, regens etiam
 Christiana legi nomen fecit, ut non in publicis
 tantum, sed etiam in priuatis tectis celebraretur.
 Et ea res huius minus emolumentum scripti Bun-
 ctorum famulij, quam adient tot Christiana, pla-
 sima

sinu animus a patria superstitiosa auersus.
 Jamq; opinio erat, breui multa illorum condia
 uirginitatibus. Bonifacium disciplinae deservitibus, de
 siueulibique uita subleuiss; peritura; magis atq;
 90i Christiana uoluerunt. Quamuis pater Bon
 ficiurum auctoritas diminuta atq; obtrita sit, uel
 ex eo intercessi licet, quid enim studiorisimum
 quemque iam non tal uelutis quam necessitas
 in ueteri retinebat instituta. Dynastia quidem
 erat Amanguij copiosq; & opulentaq; in paucis
 is una cum coniuge imperii & Haeretic, et Eui
 gelio fauebat. Utrum ubique praesenti tempore
 temeritas admodum in prospera uoluit. Hi nimis
 multa Bonifacii domitia uelificata magis
 reditibus insperant, Amidum, quem praecipue
 coleant, sibi ad beatitudinem propitiatur. Que
 circa regabant omnipuros. Sed, ut ueludam q;
 tot annos tantis sumptibus Amidum gratum
 commutata religio subito offunderet. Nisi
 hac animus. Remoueret cura, aliud uoluit esse
 capturus. Bis insipientes, qui & temere errant,
 & haerese in errore quam emergere matuerint.
 Sed quid hi uano uocent; instituti respectu nu
 lucunt facere, ut operulam Christi fide sequi
 tentent, & alij complures, ueritatis, luce capti, im
 pensè fecerunt. Ergo Bonifacii ludibrium damnisq; in
 patentes, ita et inuicta facere in Christianos, in
 suis conuentionibus eodem tempore habent; multa
 in Deum impia iurare; multa contumeliose qua
 in quos conueniant, in Franciam enuere; manasti
 tori daperibus denuntiare, Inpunita simul Christia
 nae leges inquam accipiet, intantura. Sed eorum
 contumelie magis ipsos odium, quam Haeretic
 contempum

condempni, in carum. Japonos enim hunc dicitur
 Benedictum maledicta ex invidia ac malevolentia
 vrisi non solum idipsum predicare, sed in vrisi
 etiam fuisse coeperunt, in vrisi obsecratione
 in eandem famamque cadente. Inter haec Tran-
 scius summa cum cura exquisitos, cequos Japo-
 nos vrisi habuissent olim Evangelij Christi,
 conperit Japonicam litterarum, sive Japonum Japonos
 ipsorum seipsum, Japonos, ante ipsos, advenisse
 Christi nomen ne fama quidem accepisse. Sicut
 res. Primum aliquis in Evangelio interpretando
 Kaurium, hunc sicut quos par oral promissit
 nite latam eo religionis propagandi causa pen-
 trasse, ut Evangelij sonus in ultimis aulibus teris
 etiam in albanis insulis ambretur. Pluribus
 ad Christi nomine congregatis, fuerunt res Christa-
 na, cum magnum ei vel adiuventum, vel doci
 accepit. Banduensis Academia est in Japonia
 de celebritate & utilitate maxime inclyta, ut
 pote quae amplius quatuor auditorum mensis
 frequentatur. Ex hac academia uny magna sa-
 pientia fama ac nomine factus est Christianus,
 memoralitati sive ratione. Sany est Banduensis
 qui commentationibus de deo, quod ipse futurum
 sit post vitam, & alia eiusmodi, meditatur. Ex
 quibus hanc sive prae seculi commentatio
 in eandem addidit sententia, ut in Japonia
 disciplina nihil esse consecrat opus ad salutem
 animarum. Sic enim rationabatur: nimirum, o-
 portere unum omnium rerum primi sive regere;
 de eo in suis libris mirum esse silentium, cum nulla
 usquam de huius universitatis conditore mentio fiat.
 Qui igitur regere conditoris sui sicut esse possit,
 Sed extorsit inter peccata multorum, haereticorum
 is, quem dicitur, ad Christianam se addidit co-
 tum

Academia
 Banduensis.

tum, salubris cupiditate ueritatem ueraciter. Et
 quidem is in animo habens aggregare se ad
 Bontios: uerum ab ex Franciscae obprobriationibus
 eorum agnouit errores; suum ubique indagandi
 fidem, quem Christiana religio proponeret, uer-
 dum ratio, mutata in diuersum mentis, Christo ad-
 iunxit se se. Et eos quam Bontijs acerbis, tam
 iuuida Neophytis fuit. Cum enim is in sua uir-
 tute condideris primas teneret, eius auctoritas
 in utramque parte uolebat, uinum. De uicinia
 illud Bontij sumis ceteros suo exemplo imitante,
 eos Christiana & dignitate & numero auctor-
 itatem uas cepit esse. Tandem autem Neophytis ex re an-
 phytem uideri eos infectus, ut pro se quisque ut Ethnici
 de religione decertarent; conuictos uelut capti-
 uos ad baptisum aduenerunt; suasque in se
 pugnas ac uictorias impararunt. Quia ex re
 Francisus: cum percipere animi uoluptatem
 qua omne laborum a nonnullis exstringit
 sensum. Quibus Amoenitatem ingenti incrementis
 Unus anni spatium Christiana res aucta est. Quippe unius anni
 tria milia in spatio ad tria capitum milia baptisanda; gre-
 minum baptisum græque incrementum pietas uiguit. Qui dum
 suas illas precatorias calculorum reuocata per-
 currabant, ut suo quisque solite conditorum sub
 inde nominationem implerent; superstitionem in
 religionem uersa, studium illud uinum auxerunt.
 Nam B. Mariae coronas uita de uicinis salu-
 tatione Angelica ad mirros orbitalis ueritatem
 intendebant inuocabant salubria. Quibus Maria
 nomina: sed in Francisca uelut uici exempli in-
 ter se quod fieri esset & firmare uidebantur. Tum
 ter iuris Amoenitatem neophyte progressum in pie-
 tate fecerunt. Sed Francisca hanc promittendo
 magistro, ut post eius discessum propter Regum in
 prohibitionem

probantatem a magister fore ac rectoribus de
 fuiti quinque & viginti annos, in medio Ethri
 orum institutum vita Christiana curat tenne.
 rind, ipse tibi rectorer. magisterque.

Bungi Regem ipsius invitatu videns
 insigni honore excipitur a Lusita
 nis.

Cap. IX.

Magnum iam erat Lusitani nomen in Japonia,
 magna sanctitatis opinio, etiam humanum fastidium
 propemodum excederet. Quocirca illum Japonem tanquam
 alienum quendam hominem venerantur. His rer.
 actibus fama etiam longinquas etiam regiones perve
 gata Japoniam prope universa eiq. nomine cogre
 gisq. factis impleverat. Itaque dum ea, quae
 excipimus, maxime gereret Amanguij, ab Rege
 Bungi literas accipit plenae officij humanitatisq.
 Lusitanum nani ad sui delictum postea appulsa
 ex utro se de ipse cuncta virtute multa compicpe
 illorum sermonibus inversum, cupere eorum lectis
 cum eo res communicare. Proinde red se Bungiun
 prius quoque tempore profusum ne gravaretur.
 Et post idem tempus Odoardus Jama nunc archieps
 Lusitania unius, ad Bungi portus CLXX
 millia passuum ab Amanguio Transil per
 literas invitaverat. Ergo Lusitani cum nova uho
 bigne spes rei bene gerenda affulsisset, Corrus
 Turriani, & Joanne Truandis in neophytorum
 Antela relictis impigre se ad nomen iter arripit.
 Mox duobus tribus neophyty comitibus
 dat se in viam. Jam CLXXV fore millia passuum
 confecerat pedibus, cum Jama illum jam de uia
 fossam aduentare cognovit. Igitur Lusitanus
 aliquot cum equis prope ei obviam mittit. Hi
 mille civiter passu progressi, Franciscum una
 cum Neophyty Amanguianis offenderunt. Erunt
 hi domi

Franciscus a
 Rege Bungi acci
 pitur.

hi domi sua nobiles & oporosi, sicut et Christi religionem ab Rege Amarguel bonis exuti, Haucium saquebantur in mente, ut in spem eorum spem. Ceterum eorum splendoris vestigia insignes cultusque uehementis, qui ita feliciter Haucio habent, ad ipse

Haucis Prudum pedibus equitatus subreprebatur, faciens quidam hunc illi et
hunc illi et
crucis.

gama suppellectilis onerata, tunc erat amor hunc illi et
atque cultusque. Ea species Lusitanis non miseracionem magis quam admirationem mouit talis tantumque tunc tantopere semet obijciunt & fatigantur. Confestim igitur ab eis equi illi adhiberi, pariterque cupit contra ille nullis precebat flecti, ut equum glomeret. Quosdam Lusitani, quamuis hoc miris & clamore, pedibus eum amittunt. Praebuit ea res gratiam ac salubrem spectantul reophytis, Christianorum modestum comitatumque mirantibus. Ita ad Burgis partem uentum est; Burgis uel

Burgis: regis annis nomine, imola appellunt. Burgis uel
urbis: Regia est, in altera Iaponae parte insulay, quam Siam appellunt supra Douim. Rex

Rex Burgensis Burgensis aulicorum consilio doctrinaque praestantissimum. Per ill tempus Burgis tantum imperabat, Rex apud Japonem prudentia quam quibus clarior. Nomina Lusitani non alius magis fauebat: quippe Lusitanum amicitia cupidine accensy ad Lusitaniam Regem, Pictoremque India iam dudum literas cum muneribus destinabat, ut uolentibus ad Lusitaniam ueniret.

Haucis omni honore a Lusitanis ut accipitur: nullo Haucium, contempto Lusitanum in ingenti quidam & gratulatione obuiis effusi, prosequuntur. Eorum sancti uel aduentum celebrare uoluerunt. Eorum progressu res est, ut festa bombardatum omnium & illud uiginti erant: dispersione quater unum subinde saluarent. Douim inde euenty, id no ta effuso

tal effuso humanum favore, quom illino costi-
 tio factum. Ingeor treburge tot bombardarum
 audity fragor uniuscuiusq; speciel Japonicus pul-
 critate Regem, qpi in urbe hanc protul
 parbu erat, quib; una inebet, ratal Lusitanor
 depugnare in piratis. Ergo proprie unum i re
 huc Regiu ad nauar hanc de fira, sitatum,
 quid tant em rei abet, ut pro re ac tempore Lusit-
 tanor offerret auxilium. Huc Janus, post gratias
 regi altor, id quid erat, respondit. Apud Lusitanor
 pacata omnia latitque este: Francium hanc
 rum, unum suntant, et ipsi Lusitanor Regi uen-
 rabilem aduenire: eum ab Lusitanor, ut par erat,
 ingoati fauere. & quibusuamq; reb; effusa lictia
 significatur, capsum. At huc Angora Bunyaris,
 & uic uideat, homini mendiu, & ab ege frate
 Janua spulsa regis vestis, tam inuribata
 ab Lusitanor hanc lictiam. Bontij quippe Bontij hanc
 uerit ut Francius, sanctimonie fama engens, ij nomen infa-
 si Bunyam ueribet, similitur ut Amanquij Bon-
 tis uisum officeret, eig nomen apud Regem po-
 pulumq; indigni infumauerant mudi. Ergo relig
 ille familiarib; attonito similes, aliquandiu hanc
 admiratione defixur. Conspecto demde hanc
 cuius ea ore, quous exoluta in veste, dignitas
 ac sanctitas eminebat, fraudem illis hanc Bon-
 tis. Inuicem strenue in urbe regressy ab
 Lusitanor responso, ab se uisa, nunciat Regi: adhiby
 eor peinde quidia exultare ob aduentu hanc
 ac si nauis eonl argento onusta ad portum ap-
 palisset. Proinde dubitari non posse, quin ex
 vano hanc forent, quacunque de Francio hanc
 rio predictant Bontij, indig, eximia eig gloria in-
 uidentur. Enimvero Francio or plenimle se digni
 fatis, adeo ut facile auris ac reuerentiam indubitan-
 enturatum. Tum rex admittit; Mente egit illi,
 inquit

inquit, & Lusitani tantopere veneratur, et tu
sulpicior.

Insigni pompa à Lusitanis in Regium
abducitur.

Cap. IX.

Propheta Rex dicitur centibus propriis quibus sum, in
litteris summissimè veneratissimèq; scriptis, ad
Kauerium mittit, curare rogans, ut postero die ad
se venire se gaudeat: Et simul magnum Christi-
anae religionis innotescens studium profertur.
Venerabilis Regis illius ad Lusitanos, triginta
vultibus inter & motus Magistris comitatus:
Qui ut Franciscum contempserit, quamvis puerum,
tamen vultu & cogitatione specie venerabilem, sum-
miq; à Lusitanis honore cultum. Effugit.

Studium par-
tibus Insuper post restititio Francisci regio literas, in
partibus Insuper dignum Praeceptores suum intuent, Xenium, in
vultibus nuntius quibus, productissimum oportet huius generis
St. Deum eorum consilia nobis proxijs dicitur.

Insuper iam Franciscum puerum Lusitanos nunc
parire, tantumq; bombardatum propitio declara-
re voluit, quam superis vultu sit mere pauper-
tatis, vulgo tam nihil, adedq; à mortalibus contem-
pta damnosissime. Postero die gama, mercatori
bus, Lusitanisq; interis in curiam adhibitis,
summi omnium consensu decrevit, è re Christi-
ana fore, si prima illa Francisci cum Ethius Regis
ingressis, quanto maximo possit apparatu in-
struta, aliquam maiestatis speciem haberet: si-
mul ut Bontionum obtredationibus & calumnijs
obivium iretur, ne quid promulgationi Evangelij
obstaret: simul ut Kauerij dignitas superlati-
vorum hominum quibus in moribus auctorita-
tem abstereret, cui enim dubium esse, quia, quomodo illi
à Lusitanis fieri videretur, tantum apud Imperio-
eset fubatur. Ceterum vultibus nauarcho advection-
ibus.

Lusitani Bon-
fionem calum-
nias obiviam
cant.

zibus, unus Francisz hōmō impatiens, et Enon
 gelicus simplicitatis tenax, dispendiculus. Verumēta
 mon non tam rationibus, quām Lusitanorum gem ultim insi
 consensu uictus, ad ultimum cessit. Exemplo i- qui pompa in
 tuque Lusitani, premississimam pro se quisque ue lity deducitur
 non induta, cum Emerico ad usque regiam par-
 iunt, apparatu memorabili. Parsua nunguē illis
 uehebant, seruis intenta uelis, et proclariis ue-
 zillis insignita. Accedebat tuba hincque, festus
 per interualla alternantes sonum. Quibus ad rei
 nouitate magni audique indigenarum conuulsus
 fieri: ripa omnes fluminis, quia transituri erant,
 spectato uisus compleri, adeo ut submoueri per
 sabellites regio tuba oporuerit, ut foret Lus-
 tanis ad exsensus long. Confestim regis missa
 uunt procerum adfuit cum lecticas, qua tra-
 uery ueheretur. At, ue, gratijs comiter Regi
 actis, Regio beneficio ubi noluit: remissaque
 lectica, pedibus penēnit ad Regiam, plurimis
 ex nobilitate Laponia prosecutibus. Inter
 quos Lusitanorum comitatus longā eminebat.
 Triginta erant numero, splendida ueste, et ho-
 que aures omnes insignes: quos totidem scui
 hūid Jauē vulgari uinatu sequebantur. Fron-
 cibus quoque ipse, ipsdem cogentibus, habitu
 coruū se angustiam fecerat; subinde res
 letam ad actum rediturus. Tum egregie do-
 gaty carbatinam uestem superinducit. Sacer-
 doctis sola ē rerio villosa viridi ad genus
 pendebat ē uolte, cum appendicula aurea, quali
 tum raderator feri utebantur. Praibat cum
 Xauxitay acadomi in par, uirgum praefereus
 manu. Quingue ex omni numero lectissimi
 iuuenes

Fransijæ Haucij

inuenit proximi nubi prope spacia gerabant. Quorum unus breuiarium sericeo intellam, maculo, alter crepidar holoserias, alius capionem à Bengalensi arundine, aureo capulo ibi nigra galenem alius, alij denique Polipara Virginij effigiem cum Damascena vespis rubra, & denta. eto praeferebant. Carteri deinceps Lusitanum velut quadrato agmine sospelantur. Ipsorum inventum hoc est, usurpatamque ab inventibus, non tam approbande, quam non prohibende, quia non poterat, Haucis. Tunc prima nouem celeberrimis urbis vix ad Regium mentum et tracta indigenarum frequentia tanto visendi studio, ut eadem domum delecta completerentur.

Burgi Rex per hominifund se Francisco praebet inuita
Bontij.

Cap. XI.

Fransius vero Regiam ingressus, Portugariarum milites, numero sexcentos, multosque armatos, offudit in vestibulo atque, mox in spatiosa portuum conpturos è cubito Regie obuios habet. Atque quinque illi Lusitanos, quos diximus, submittentos, gaudia, quod quique ferabat, Haucis uenerabiliter offerunt. Ex quo tanta Japonibus, qui adsunt, admiratio inuenit, ut vulgò fremerent. Aduent iam Bontij in malam clancum, nec posthac in conspectu hominum uerara audiant homines uisibili. Estimare hic Haucis haudquaquam talis est, qualem ipsi nobis ac Regi Desiderauerant, sed talis ubique ad ad eludendas inuidiam obrebatissimae diuinit, cum huc missum sentiant. Aula hinc palatium

Puer septem viri nobilibus plena, ubi puer septemvir, sed quod
nisi, nihil
nara. facile appareat, indolor tunc, ab sane dubio, omisit
Haucis

Favori, cuiusq; more patris salutem. Fochina
 tum eius in legiam adventum Regi perinde
 casum iuandibique fore, ut tempusq; inder
 sit per a' talem rogati sicuti. Proride ingre
 deretur toty, ac memor, se bonis iustis eadum
 esse & iulurum malis. Ad que cum Transi
 comiter ac benigne respondisset, adjuvit puer.
 O tu scatum, Pater, qui ex alio orbe in alienas
 terras ueneris, nihil hinc mercedem petere,
 propter infamiam paupertatis. O immensum
 Dei, quem uobis, bonitatem, o re uoluit sapie
 tiam, cui uidi est in suis Sacerdotibus rerum
 inopia egestisq;? En nostri bonis ab egestatis
 probro usque co' abhorreat, ad iurati pro
 palam confirmant, pauperibus obstruam
 obvalatunq; esse itor in eadum. Sic Fran.
 ciscus in spem uenire se dicit fore ut clumen
 sippium ueli terrarunq; moderato' Deus,
 discurra tandem errorum umbra, qua' Bontis
 rum animos obd'casset, lumen eis offerret ue
 ritatis: ipisq; caleffi luce oborta, continuo
 p'uarar opinionones obijcerant. Porro is puer,
 grauitissim' de reb' supra a' talem elipserat,
 in uoluntate uelam, Transiunq; Turitambroq;
 deducit, ubi Proconem filij consulebant. Qui
 conspecto Favori, repente consurgens uniuersi:
 et gentis more ter capita in tertum inclinando,
 eum uenerantur. Duo pro omnibus loquuntur.
 Libitum est eorum orationes effingere, ut indelli
 gi possit, cuiusmodi eloquentia Japonibus cordi
 sit. Illi igitur in hunc maximo molum lauti
 dicuntur. Felix tuus aduocatus, Sacerdos sancte
 a' sed gradus regi erit, ut infantis dulcissimi risu
 a' matris uera' habenti. Dimissis ipi' precietur,
 quos conspici, tua' presentia' gesticter, tua' a
 uobis.

Procedit libe
 si Flauenti
 uenerantur
 Eloquentia
 Japonum
 quib'

adventum ingenti studio ac favore celebrari in ce-
 berit: idq; in gratiam gloriosaq; eius Dei, de quo et
 Amargueij imo quaedam educebat te fama et
 nullatenus. Exin altera excipiebatur portus peram
 pta, in insensibilem autam foroni, ubi Franchardoni
 Regis frater, non Procerum primisq; uersabatur.
 Et Franciscum ut uidit, cum caeteris benignè cum
 excipit: et salute accepta redditaq; neq; anit dicit
 ullum regni illuxit latioram, ubiq; cum Rex toti
 Viri addendum coactiote se iudicaret, quam si tri-
 bus & triginta: sed enim epe ferunt: sinum
 thesauris amby estet. Tandem in ultima huius
 gely ornatisimam aula à Franchardoni, Regis
 germano, huius Rancero, Regem ipsum ostendit

Bunzi Rex
 ante Francisci
 praesentiam
 ducuntur.

qui pars eius praesentibus aduentu. Exerat
 iam ante Regem, ex fama ream egregiarum,
 admiratio huius; sed longe maior et congrua
 ueneratio cepit. Adhuc speciem, quam huius
 amplam ac magnificam, quam Rex animo salte
 oris maiestatis ce rat, Francisci praesentia superauit. Duppes
 Rancero eximi oris maiestatem, quam natura q; anni sum
 a
 ctas dederalis, quida adornabat sanctimonie
 fulgor contra intuentium oculos penè perstringens
 Rex iijitur, viso Rancero, paululum progressus
 excipit eum iuxta reuerenter comiterq; Et
 prouidentem de more ad genua, confestim inti
 buit, atq; alleuauit manū. Atrox ipse alto firm
 eissum inclinato capite ter patrio more ueneratq;
 in pūri frato libinet ostendere uoluit. Post multam
 salutationis & gratulationis officia, Rex Fran-
 chardoni, fratrem ac proceres obtinens, clara uice

Regis Bunzen
 de Christi
 piana fide
 testimonium

ut omnes exaudirent, sic proloqui coepit. Vt enim ce
 fas estot nobis ex illo uali terrarumque archite- ce
 ito ac rectore Deo arcana eius consilia suscipi, ce
 peruoluntiq; quid tandem huius fuerit, cur aut ce
 nos in tantis tenebris iacere uiderit, aut huius uis ce
 ex alio

27 ex alio profertur orbe, tantum lucis ac sapientia
 27 indulerit. Constanti quippe inter omnes, quidemque ab
 27 his dicuntur, quomodo nostris religionibus contra in
 27 venerationis, fiamini rationibus, adeo ut verba dei
 27 nihil possit, si rationem dulcem sequaris, aut nisi
 27 impior sit rationis. Bonifacius nostris contra vi-
 27 demy in religione explicanda patam hesitare:
 27 eodemque tam variis inopstantesque esse ut
 27 nunquam sibi ipsis confidit, sed eodem eadem de
 27 re alios alios sentiant duceantque; Itaque
 27 satis apparet, eorum doctrinam religionemque
 27 confusam proferat esse, & incertant ut hancqua
 27 quam recte ei committatur sempiterna ani-
 27 mam salutis. Huius regis oratione notus Bon Bonifacius
 27 dignus nobilitas, qui forte cadentis: Franciandony orat
 27 nomen: Regi fidei sanie libereque respon-
 27 dit: Religionis causam non esse eiusmodi, de
 27 qua ipse statueret, posset doctrina inferioris
 27 ignarum. Prinde si quid eij ambiguum ageret
 27 mentem, praesto esse quem conlaleret. Profecto
 27 so esse perfectum, non modo ut scriptum
 27 illi eximeret, sed etiam ut id ipsum, de quo em-
 27 ligeret, solis luce clarior foret. Et quo amur
 27 liquidum indicatorum, & vera esse quae dicerent
 27 Bonifacii, & recte punit apud eos praetia doctrinae.
 27 Tum Rex subdicens, Agredar, inquit, Doctor u-
 27 nile, recondita ista ac reclusa ab ista religione
 27 mysteria aliquando annuntia: nos tamen audiemus.
 27 Et Franciandony magnifice se circumspiciens.
 27 Principio, inquit, de Bonifacium sententia
 27 ambigi nefas est. Satis constat inter omnes,
 27 sanctorum ab ipso gradumque, et acceptam superiorum
 27 vitam. Quippe dum castritalem island, & con-
 27 pite ab fineant, teneat conditum abatem, non
 27 bundis

mundis colligibilia chronographa tradant plenius in ce
caelo exigenda, de nocte surgant ad Deo populo ce
propitiandorum: et super haec omnia familiariter ce
sive Solis, Apollonum, Neomique celestium quie
busum nobilitatos saepe fermores, saepe etiam ce
plexum succendit sine nullo. Hec gratia eius

Bontium
delinquentia
fid.

motu delinquentia profecto, pinnulante infesta
Impulgentem animum ira, inhaerentibus in
Regis moderantibus in Regem cepit. Itaque illa bis terue
germano Quo significavit, ut silentia impone
ret Bontis. Illo tacere iussu, Rex Traianonum
intuens, se uero solis nequam ex ipso specu
men cepisse ait Bontidana sanctitatis: simul
illud confiteri, se illius titania ac temeritate
lingua ita ab affectum, liquidu ad iurare au
deret, plus in Traianonum iuris inferor ha
bere, quam Traianonum in superior. Hic

Bontij sup
bia et lingua
intemperantia

que ad principium uolentiam intoleranda
quoque superbia aduerba, proclamaro Temp
fore, cum Traianonum modeste omnes infra
se positus despiciet, se ipsos, ubi nec Bontij
Rex, nec quilibet omnino Regum ad eum fide
aspirato sustinet. Ad hoc Chamarham Rex,
et simul Bontij arrogantia iridere, Trani
sum intuens. Qui Rege admonuit, ut spatium
animo daret, expectans dum Bontij ita resideret
Rex itaque Tabinnonum abito iurum mouet,
ut in postum de Pa loquens, ipse apud ho
mines ad gloriatur: interim imperet animo et
ait se rideat, priusquam iudicat ad Regem.

Ergo Bontij ignorantia ob Procorum, qui adorans
frequentiam, auertur exlamat: Regem, tabin
noorum Antipiter aurum, celestis ignis abimat.
Et simul exstans: furensque ex aula se recep
to propitid, cum ingenti indignatione Regis Saba
passimque. Exin Rex mare acumbat Hauonij

Hauonij Rex
passimque

inuitat ad primum pradium inuitat. Ille, Japonii praedij inio
telum

leandrum cautatus, reuratus comiter: et simul Ro-
gam vite ueniamus, Deum precatur, cuius gratia
sanctum sibi honore habent, subis ubi illi Divina
hauris quique impertit; quo uim tenus. Rea sun
iti catique colat in uita, ac demum mortalitate
amity in omne a'pemitatem persequatur. Ad ubi
num Rex Francis roganti abeundi pite-
patem foud, emine ebor precaty, ut subinde
ra inderuieret. Christiana mysteria clodung.
Simul annis Hauerij, catempio Rex, latro de
nigridq; vultu, apporiti ubi partikulam sua ma
hu ubi ofors, ingitans. ut pincer: nec ille, ut flagi
murent gereret, abmud. Ad nauarchus ut bonij
Luridant, qui Hauerium irumfotozand, in genua
pariter prumbluere uniuersi, grater agendozagi,
quid tam iniqui honore Patrem inuitis Bon-
dijz affeibet.

Rox de maia
offord. Remois

Regem et populum Christianis
mysterijs imbut, Bondium
audaciam frangit.

Cap. XII.

Sexot quadraginta dies Francis in urbe Regis
ueratur est, summa ope in salutem institutio neq; in
degenarum incumber. Padiqua cura erat, Regis ani-
mum imbuere Christianis mysterijs institutio que
Iptur cum sibi tam uita consuetudine deuiazit, ut
per id tempus Bondium nemini aulituz potior ad
Regem. Quippe ingens illum pudor inceozozat fa-
gitorum qua auctoribus ac magistris Bondijz ad
miserat. Ego Hauerij suazu multacuitia exuit, Hauerij corri
amores ac delicias suas egerit. dorus, pauperum
inopiam contra Bondium pntcepta benignè sul-
ledare ac fouere uogit. Subinde ad urriozozozos po-
puli moros ueruz, infandum eadem, faidij illi to-
eis uisitatum, aliq; multa scelera ac flagitru
Bondijz auctoribus in uozoz inducta populatu se
ueripimus.

Rox suazu
Hauerij corri
git oia q; po-
pularium ui-
tia.

acerrimis legibus prohibere. Quocirca uetus
honorum solo lapsum sibiq; Superum dono mis-
sum, suscipere: illum narrant animum in illis oris
tanquam in speculo uirtuta fragitatu, quibus Bon-
fiorum hortatu animum suum uoluntati uaceras, ne
recundantem se intueri uideretur: itaque iam pro-
pe est, ut licet Christianus. Nec uero Francisca
ita Regi adorat, ut propulo deceret, seil sui im-
memor plebi horrore: conuictandus bono dicit
licet partem. Lusitani uix uiam post oceanum
Silet ab illo inferebant horam ad pia colloquia:
alteram ante lucem ad expiationem animorum.

Circa inme-
mor interuit
hominum su-
auti.

Quocirca Francisca familiarium quosdam, quos
ter quid sero uinum se donum reciperet, e-
nunc rogant, ne se unquam ad praelium expo-
suerent, neque de die omnino numerarent, in ui-
uis: ingentem sibi molestiam, si seors facerent
parituri: Ximirum suas epulas, quibus uis
delectaretur, esse inuoluntatem animorum: nu-
larique suas delicias esse majores, quam uel unius
Iaponis Christo re aggregandi salutem. Nec
pax eiq; auditi: diuina providentia parum
indulget. Ad eum nequa ferebant uenire, non
plebis uido, sed etiam nobilitatis, Bonfiorumque

Bonfiorum na-
talis uirtutibus
conuersusq;
ad Christum
fitem in
fore profectus

Quorum unus exprimis nobilitate ad Christi fi-
dem accessit, in genti rei Christiane bono. Sa-
ad Christum quaygiratus hic oral, Bonfiorum primarij eudi-
cia: fitem in tione iusta q; nobilitate indyctus. Quorum
fore profectus Francisca congressurus, ad ultimum civitatis robis
nibus, sine quo que infirmitas Numine, manus
ueritati dedit. Ergo omnium, praeterquam obla-
ta diuinitus uelutatis obliuio propalam in medio
fore, maxime hominum frequentia prouenit
in gentia: q; manus oculisque ad costam fundis
obortis largitur, quanta maxima potest uita sui-
clamat

clamat: En tibi, *Dei* Christo, aeterna Fili prope-
 tentis Dei totum me deo dedit. Et quod pe-
 ctore concepi, libera voce profiteor, in mundo quem
 ultro vocasti, ne repelle venientem, Jude virum
 furam Japonum multitudinem machinis oculis
 circumportans, adfert: Vor uenit ducer uno que
 rogare, ut nati se ignoscatur ipri, et prebatur ab
 alijs, quos ducit habitator, ut ignoscatur, quod
 totius populi utilitati pro veris, quod nunc
 vana esse intelligo. Hinc Bonitij clarissimi
 confessoris miris animus miris indigenarum,
 plurimisque exemplo suis Christiana religionis
 amplioranda. Satis constat, Haucium quidem
 Lusitanis demonstris liquidi confirmasse, uno
 die, si uellet, amplius quingenta Japonum
 baptismo abs se captiui posse. Ceterum quid
 in illis ardore animi uix credas, non prudentiam
 quam acutius excoctus est, omni que ope, ope
 sedque cauit, ne quid temere, ne quid cupido fac-
 ret, quod promptum Bonitium furoribus inesti-
 garet. Bonitius quippe, Christiana rei infensor,
 cum primum in Haucium eibique sanctitatem
 ira stimulat. Itaque iam populo suadebant,
 ut quanto se periculum ita uellent, iniqua a
 Transis uim pecunia poterent, mercedem multa
 in religione, ne gratis perirent. Quod Bonitium
 consilium eo spectabat, ut nota in ualguis Chi-
 stianis sacerdotibus inopia multum de ois sancti-
 tis detraheret fama, tantum erat apud Japonos
 probum egestas. Ceterum nihil ulmo, tum pro
 sicciabat calumnia de aduersus eegritam explorata
 fangue ueritatem: sed insuper eiq. cupiditatem, uoluit
 aspersa aqua flagrantem ignem, uehementius in-
 flumabat

Quingenti
 Japonum Christo
 uenit.

Haucium
 prudentiam

Callidum
 Bonitium con-
 silium.

Pauca res
 probum est
 apud Japonos.

flammabat. Haecque barbae Bontij, uisusque in
 pes & uisitati ira in omnes se hirsute pariter.
 Cum nihil ei ex seueritate succederet, ultionem
 expectari. Jam ipsi cum Francisco super eo
 pressi, & certamine uicti diu fuerant, ut ira
 illis haec non auerent; iam astantis nomen
 fuisse criminibus nequicquam obtulerant.
 iam fustre adloper hinc pupulo demeruisse
 rant. Quisira suam in animis cinium auro
 ritatem exoleuisse conuictos, sustinet ira in
 rationem uera insanire ac furere ut penam.
 Ac prima Haucium probris ut maledictis
 uocare, putidum uerem, egendissimum omnium
 mortalium, humanum edamum ueratores
 per iudicium appetentes. Poinde in ipsi
 uisitas, ei iactare minus, penula inuictos
 nisi inlepto desisterent. Inferoq; illorum ira
 rabiesque ad domum cepit, ad uisilia agita
 rent Transi Lusitanosq; per tumultu
 ex composito exibatam, in foro inuictosq;
 Nec futebant hinc Transi Lusitanosq;
 Sedille maximum Dei domus iudicat quod
 hipes minabantur, id modo cauens, ne impu
 uile precipites ad ira animos inuictos.
 hi uis Regis pro uisilis facti, inanes uerans
 rum hominum minus & inuictos ualente
 Gand. Ergo Bontij prosequam uis non pro
 cedit, aliis uisilia uertant.

Bontium doctissimum, certamine
 uisum Rege inuictos, uisit

Capitulum XIII.

Bontium erat Pinazondanus nomine uisum inter
 omnes doctrinae fama maxime inuictos: quippe
 XXX. ipse annos in celeberrimo Hispaniae Gymnasio
 inuictos

interuenit & recondit ipſorum liberor deueral. Is
 coenobiorum preerat Bonifacium, ab eo loco millea
 paruum fore XL. Nunc igitur Burgertor Bonif
 ad certamen cum Transiſu inuadunt. Haud ſane
 egre periculum, ratum ſibi pulchrum fore, ſi
 quid prope uidebatur: ſed eorum Rege uiripot
 peregrinum ſacerdotem, a quo ceteros Bonifior ui
 ctos eſſe conſuet. Confeſſum igitur, ſex ſepdemue
 doctiſſimis uir uenitantiſſimis, in urbem regiam
 aduolat. Peroppoſuit eo ipſo tempore Hancry
 Luritanique Regem adierunt, ut eum ualere ju
 berent, poſtero die uela ſecturi. Cum quidam
 pro ſe quique agerent commatum ſe dunt,
 repente multi abierunt. Hancry ſane tactus
 cum leſa Bonifacium inuam. Haud ſane tactus
 ſi: quod ex cultu notori preſent. ſiſ minime
 Regi ſunt, uerito re Transiſu ipſorum uerito
 doctrina abundantia obſeruantur. Ergo ad Regem
 conſilij ambiguum nihil Hancry, curare Boni
 tate ſectus, curare inſtitit, ut Hancry illum
 columen Bonifia nationis, introſitui inberet, ſa
 tis fideas, ut magna ſit uis doctrina, maiorem
 tamen eſſe uentatis. Itaque tandem annua
 te Regi, introſitui Bonifacium. Qui poſt ueritatem
 uenerationis officia, rogant, Regi, quorum ueni
 ret, reſpondit, nempe ut ſacerdotem ex alio uide
 peregrinum uideret, exploratum, quid tandem ho
 mibus foret, quidue aſſeret non ex nouo orbe
 Terrarum. Itaque tanta confidentia arrogantiſſe Bonifij reſpex
 in
 inſtituit, ut facile cum ſuperbiſſimi Hancry
 miniſtrum eſſe ſentiret. Mox deſix in Hancry
 a quo uenit ſalutabatur, ſultum obtulit, per
 ſuntia, que ſanctationis officij ſi: horum Bonifij
 admodum ſunt liberalior. ſi: ſuperuiculis plurimum
 Bonifacium ſitatur ex eo, in ipſum uerit. ueritate
 illo

Bordionum
 doctamenta
 Pythagorica
 de migratione
 ne antimanu.

illo, quippe qui nunquam antea cum uilipes:
 conuersus ad comitor, Apparet, inquit, nihil no-
 bis negotij futurum uon. Dixit Transisum inuicem
 de facie non nouit. Dixit Transisum inuicem
 Tenis ne memoria, inquit, quas mihi merces
 Finorama uendidisti negabat, ita habere se
 quod responderet de eo, quod penitus non
 intelligeret: neque enim se unquam mercium
 insiditres fuisse, nec Finoramam uilipe, nec
 antea um eo lumbum; proinde qui conue-
 nire, ut ei Finorama uendiditit merces. Bon-
 Finus liquidis affirmabat, plane id factum esse:
 illumque, nisi obliuiscus esset, utique memi-
 nisse oportere. Quorsica rogauit cum Lauerij
 ut quoniam se memoria diceret, ipse sugge-
 reret. Tum uero ille sane silenter ac uultu
 inuitam superbus proferens, Reili merum
 in memoriam, inquit, mille finus: & quingens
 tering annis. It, cum tu mihi contum mure-
 ro rudi feru: sauro Finorama uendidisti:
 quibus ego distrahendis lucri plurimum fui
 Hic Lauerij seuerè pariter & comiter eum
 inuicem, sicutari, quos annos epel natus: cum
 ille unum & quinquaginta responderet, urgeret
 Transisus inquit, qui tandem adhuc mille si-
 mus & quingentesimo anno mercator esse
 produerit, qui ante aliorum & quingentesimo
 annum genitus non esset? uiri forte sum, cum
 mercataram exerceat, natus non erat. Tam ce-
 constare inuicem audis, inquit Lauerij, Dago ce-
 nam regionem sorcenterimus ab hinc anno in ce-
 coli ueplam: qui igitur ueniam, ut ante mit ce-
 le & quingentesimo annos Finorama, que illis te ce-
 proibus.

77 poribus, meta solitudo est, exortuioy meria
 77 tuam? At nullo, inquit Pontiq, quato notura
 77 stat nobis praesentia, quam nobis praesentia. Sicut
 77 igitur quoniam alicuius meris, nullum mundi
 77 humanique generis principium fuisse, nullum
 77 item aetherium fore. Itaque hominum ani
 77 mi, quippe immortalis, in alia ex alijs deis
 77 cepti migrant, utpote tum marium, tum foemi
 77 narum pro lubo cum Pole astrosimqz con
 77 junctioe, quae tenent corpusum membra fin
 77 git formalque. Proinde vestes, quae valent
 77 memoriae, in unumodi mea est, facile remi
 77 niscentia omnia, quae unquam in ista geberita,
 77 cum alia corpora animalia obliuiscuntur au
 77 tem, qualum apparat esse tua. Haud sane
 difficile fuit Platonio, Philosophum Theolo
 77 gorumque discipulum exultu, ipse Pythago
 77 raorum Platonionumque somnia firmis re
 77 felle argumentis. Omnium igitur primus ostendit
 77 dit, mundum aeternum non esse, sed a certis te
 77 pure conditum: quippe cum nec per se ipsum
 77 existit, nec conditori aequalis & coaevus esse po
 77 tuat. Conditum autem & hominibus, uteriqz
 77 animalibus instructum, ab omnium rerum pa
 77 zente & Auctore Deo. Idem pluribus ostendit
 77 proliue fuit ostendere, animos quoque hominum
 77 principium habere: nec ante corpora, quorum
 77 formae sint, existere: sed corporibus a Deo in
 77 generatos, ministerio sensuum corporumqz ubi
 77 ad impetendas disappinas. Tuem enim adve
 77 ceum esse, quia nillo ad animum nec notator
 77 cum tibi boni iudura dandi que non ac meo
 77 Italia

Pythagorica
 demonstrata et
 darguit.

talia corpora subituro, & inuitos, in uapores cor-
 porum & immarumq; suauitatem se daturus. Quil
 quod ratio ipsa conuincat, apud aequissimum he-
 minum iudicem Deum pro uicis aeterna uel
 premia uel supplicia meritis uita fun-
 ctis constituta. utique cum ea uicis non per
 solud totis apparat. Hic Franciscus euident
 tibus rationibus, appropis similitudinibus et
 exemplis cum illo praesert. Rex quidem ac
 Princes, illi aperiendebantur, illa plane uicis
 tanca esse, & uicis aulamatiuibus de di-
 rantes. ad Bonifaciu, et si omnium iudicis cui-
 ctus, tamen ab inuicta animus superbia parti-
 nariuque reuegrabat, ne, suo quoque iudicio
 uicibus, uictoria aduersario cedere uideret.
 Res ita itaque mundi animarumq; causa, a-
 criter inuicta in Hauerium cepit, qui pro po-
 pulum libelinem, tanquam nefarium flagitium
 acerrime accusaret. Satis quippe uisitare
 inter omnes, breue illam Japonum legibus, qui
 tamen homicidia, aduheria, forta quicquid
 uincit. Ad quo Hauerium, cum plerumq; for-
 set, nefarium illud luxuria gony, uicibus ratio-
 ni, propagationi sobolis, bonis moribus uel
 maxime aduersari, respondit minime miran-
 dam esse, legum Japonicarum labores, hoc ipso
 uicis obcauitor, eius foeditatem non uillipre-
 aut si uiderint, lege non ueruisse in alijs li-
 uicibus, quam sibi uellent esse communem.
 Ceterum, ut nulla Japonum lex illuctet, uicis nati-
 uel legem, in animis hominum inpropam, ipsoq;
 rationem si nisi malo usu deprauata sit, plane
 uicis

uctare. Maximo argumento esse, quod in talibus
 maxime flagitijs Geneva ac recessus que suntur
 robitoribus, oculi summa ope fugiantur, et
 simul quod maxime promptam sed in probis;
 si quod tale obijci possit. Jam Titarandoni per
 Senaia omnium iudicio conuicta cedebat ueritate:
 ille tamen, quoniam ratione cum defecerant Bondij pro
 infectis clamoribus protecluior etiam quam per eae pbrucina
 utacius decertabat. Munit arrogantisim ho
 minis uolentia Regem pariter Sathra puzij.
 Itaque uniuersi declinare ceperunt, si bel
 lantia causa uenisset, in Amanguiam Regnum
 faceret, quod tum fuit in armis: ubi pra
 ty uisum illi non defuturam, nam ipso pa
 cem & otium esse uerdi. Quod si disputandi
 gratia auersisset, abstineret iracundia per
 Otinaiaque: mitaretur peregrinum Sathraide,
 quo cum disputaret: eius ubique moderat
 ionem indolentiaque in libereendo, ipse exopto
 esse debere. Tum uero Bondius, ad praecipi in
 seruo in iram eual, prouectus intemperantia
 lingua in maledicta Procerum Regis que fu
 tura debarbarique cepit. Ergo Rex auersus
 sua, confestim exturbari hominem Regia iu
 bet, solum adjarans, nisi sacerdotij reuerentia
 obstatet, comitatus eius frangi fuisse iussurum.

Transiit constantia in uoluptatibus
ne Bondiorum.

Caput XLV.
 Haec tam insignis ignominia Bondiorum no
 minis per ipsi contempnabantur: inuasa, reditu
 nem eorum maturabil. Itaque ex uoluptate omnium
 sanorum uelut in urbe regia clausa; populatus
 Proceresque

Prociis que raris prohibiti: idcirco nos prope
 Bungefis seditionem etiam p[ro]bis avertas. In hoc p[ro]vidi
 dentia
 nem & multitudine[m] nobis, facile scilicet. Intra
 hec Lusitan, qua[m] populi tumultum, qua[m] Ben-
 fionum iram ueriti, fremis se in partem uere
 perant: auctoresque faciens Xaverio, ut ipse
 quoque tempore cederet, regis impendenti periculo
 eximeret. Ceterum ille Calcutum non orbita-
 tem curatur, uicem eis gerere obmerat. Itaque
 Lusitanis Francisci uicem soluitis, ne talem ui-
 rum proderent barbaris. plauit Janum ipsum
 in urbem edire, qui inde cum abtraheret prius,
 quam aliquid auiperet inuentioni: ipse na-
 uim in altum procedens in anchoris habere
 quoad Nauas hus cum Xaverio remearet.
 Gama igitur gravior nauigio impigre in ur-
 bem uerens, Franciscum in humili lecto re-
 p[er]it apud inbigenam Calcutum non diuision
 tem. Proinde illi mandata Lusitanis exponit,
 multis rationibus suadens altioris uigilans
 ut inuentionem eius cogiti Bonfionum proclia
 mitaret. At ille non solum ad pericula labenti
 tur, sed etiam mortis pro Christo oppellendi
 amittit. O Fortunatum, ait, si cui no[n] sum uen-
 tigerit, ut ipsum subire, quod tantopere exime-
 tur! Equidem sed sis me tam indigni de core u
 dignum non esse: ceterum si indigno Regi indit u
 Gead, non recusom. Proinde quid me tam in u
 pensis moneris, ut fuga saluti consulam, quato-
 ngo habesq[ue] amonit[ur] sum; munitis parere nec u
 dlobo, nec possomi. Quia enim permittit auidit u
 re p[ro]uol major ip[s]i, quos modo Christo gemit[ur] u
 quam eleuatur a parente ira ac furor obijci u
 Bonfionu

Francis fori
 nulo animi.

72 Bonitum. Quod porro operabilior Bonitij, quam
 73 cedere eorum militi, qui argumentis ubi cessavit.
 74 et traxi fuga partem de Egris victoriam fecisse,
 75 praedam dimittere. Ego vero nullo modo com-
 76 mittam, ut meo timore metavior Christi hostium
 77 conatus iuuet. Cum haec qui pro nobis res est,
 78 quibus nostra filium terrorum inuitat, formi-
 79 do confirmet audaciam. Apudum igitur, quo
 80 niam quid animo meo fixum ac statutum sit
 81 nec ignoras; reuertere ad serios, tuum reditu-
 82 praesidentes. Vides quid tu illorum mori-
 83 monijr debeat: sed idem sentio, quantum
 84 ego meliorem tam benigno ac misericordii Deo,
 85 qui pro mea exterminioq; mortali salute
 86 mortem subit, mortem autem crucis. Haec
 manentibus lacrymar tanta verborum vi, animiq;
 sensu dixit, ut Gama, nihil unquam hactenus au-
 sus, attento sibilu ad nauim conuerterit. Igi-
 tur, cum Lusitanis quid actum foret, remun-
 erat. Rebore re, ex parte illorum meo
 cor ad Cantonem Sinarum portum deuehere:
 primum onerariam eis permittere ad riuu arbi-
 trium uenerit. Certum tibi ac fixum esse redi-
 re in urbem, ea morte, ut uel fugerit Haucium,
 uel um eo caderet. Permonit prius Lusitanoru
 animos agrogia nauarchi filio. Itaque, uellau-
 slabo eiq; uentis, corlabim ipsi quosque semet in
 glorijs periculi societatem offerunt, nura, obue-
 ra prora, primum repetunt, rei exitu expectant.
 In unius simul Haucium catenauerunt, q; ero
 xit, simul afflictae fugitque Bonitios, hominum
 genus ut aduersus amictus audax, sic aduersus
 audacior timidum

Nauarcho au-
 tore Lusitani-
 um Haucio
 periculum sub-
 eunt.

Bonitij auda-
 cor uictoria
 timidos, timi-
 di aduersus au-
 daces.

Nona de

Francisci Rancorij

Nova de Principe Bontionum uirborum.

Cap. XV.

Bontij ergo ab aperta ui ad suas artes uocari
 coeunt frequentius ad Regem. Insuper, ut inbeceris-
 sum Ticarondom cum Francis de religione
 certamen extemplo integrari iubent. Quod il-
 le scilicet Rex, sed hanc uerbis uindicta uis con-
 dit conditio. ut sine duntaxat & iramulca uer geoi-
 nit conditio. ut ad uer controuersas diuisionibus uer-
 ner.

arbitri ex alio genere quam Bontionum con-
 situerentur, quorum manus fuit, quod uinculen-
 da, que confirmanda sunt, iudicare, et arguere
 ratione ad recta rationis normam dirigere. Ut
 post disputationem de utroqueque capite religionis
 haretur iudicium arbitrorum auditorumque, quod
 que plures eorum iudicauerit, illi haberet firmi
 saluimus. Penique ne Bontij aut ipsi, nec se
 aut per alios impedirent, quominus, si qui uol-
 lenti, Christiana sacra suscipere. Hoc condi-
 tionem non tam proburunt Bontij, quam, quia
 rejicere non poterant, acceperunt. Postero igitur
 die Ticarondom cum amplius tribus Bontionum
 militibus in Regium uenit ad uoluntatem exercitu
 cum profusa uicere. Ad Rex omni ex mun-
 ro quatuor duntaxat admisit, causas paritate
 tumultus & infamie Bontionum: quibus haud
 suad dolum foret, si tria ipsorum milia cum
 uno peregrino Sacerdote disputatione fama ferret.

Nova Lusi-
 tanum pu-
 dia exa-
 Hanciani.

Nec Luditanorum stultia Francis de iudice. Dispu-
 tio ad ueni certaminis famam existi, in uerba de
 uehulur, majore, quam uerba, ornata uerborum
 ingenti. Et uerum splendor, eximilqz uerborum
 uerum ueneratio, Bontionum oculor per stinzerunt.
 Ut in uerborum

ut in conforsum ventum est, Rex percontari ex
 Fiarondensibus, quid tandem causam afferret, ut
 novam ex alio orbe allatam religionem in urbe
 Regia vulgandam non esse concederet. Cui illi, tam
 subito mitior factus, placide respondit, causam
 in promptu esse: quod nihil illa immittitur, fo-
 ret autem religionibus, Republica nationis Bon-
 fionum, quae tam sancti castique Deo semper
 colitur et veneretur. Enimvero eius rei gratissi-
 ma Iaponia regum iustitia ac temperantia ostendit:
 et ne fas esset abinde ipsos salutem petere,
 quam unde patres maioresque eorum per
 tot saecula petissent. Ad ea innotuit ab Rege
 Francigenis dicere, desiderantem ordine ac ratione
 iugum institui. Quisquam Regem oravit, ut
 quando Bonfij se congregatus ultro venisset,
 si videretur, Fiarondemum nominatim exponere
 juberet, quodcumque ipse caterisque Bonfij im-
 probarent ex ijs, quae ab se decernerent, ut pro-
 ceptus foret ad singula respondendi. Ad hoc co-
 gavit, ut vitanda contentio gratia, quod
 ipsemet Rea cum majore arbitrorum iure de
 rebus controversis statueret, ut ratum firmum,
 fixumque esset. Annuit Rex Francigena propositum:
 itaque fieri iussit, nec Bonfibus abnuisit. Quis
 igitur ea eo Fiarondemum, cur sanctissimis Iapo-
 num Divis peregrinus, Sacerdos obtulerat. Et
 ille, quia eos iustus tam insigni ac divinis indignos
 nomine, quod verba ratis propriam illavit ei,
 qui natura aeternus & immortalis est, quibus totum
 omnium parent salum ac terras undidit, regitque.
 Dei quippe inferendam vim ac potestatem hu-
 manum

in narum mentium ita suspicis attingere uolet, ne
lum sapere. Itaque pauca huiusmodi Quales conuincit,
caelestium ordinum auctoritate, certis ac totis
sanctorum, sanctorum, pœnolubingque ac rectorum reu
uicior, illum, qui mundum hunc ab se conditum ad
ministrat ac regit, uicem germaniarum. Quam ego
clamaui. Nam Deum, Amicum, Genitorem, aliosque
qui a nobis in Docum numero habentur, ueltra
quique historiarum monumenta docent, homines pro
potentes quibus ac mortales fuisse. Hanc De
uicij ingressionem secunda Iudicium admiratio
excipit. Itaque Bonitium contra diuice parandem

Chirogra- Rex porro pergit ad alia iubat. Id quippe iam
pha colligis ab arbitrio iudicatum: eorum iudicio tantum eho
pica Bonitio Igitur ille percontatur ex Principio, ut tandem
rum. ibi probatur Chirographa colligebat Bonitium
quibus penuria mortuis curaretur in celo: pro
sordim cum illorum beneficis uita funti quid su
perior repente diuiter existant, interuicium egentes
futuri. Ad ea Rucery diuiter ait mortaliu
cunctam in uolunt non Bonitium Chirographis
sed recte factorum meritis, contineri. Recte au
tem facti esse, quia recta ratio, uiciorum, religio
populerint: atemo aliquo illi Deo, qui pro me
ritis premia cuique persoluit, grata acceptaque
Verum porro germaniarumque nullas esse religio
nem, nisi Christianam, que uerum Deum casti
pieque uolat. Christianam autem ex eo appella
tam, quod a Christo Dei filio sit mortaliu tra
dita. Christus enim, inquit, pro hominibus homo
factus, egressum illam doctrinam descendit d celo:
& miraculis clarus, preceptis caelestibus humanam in
uita pectora. Ad ultimum, pro salute mortalium,
mortem oppetit, eorum scelera suo sanguine luit.
Proinde

Proinde quicumque Christianis in vestigiis Christi preceptum ad extremum usque veritatem custodierint, his demum aditus patet in vitam eternam immortalem, ac bonis omnibus circumspicientem. Neque vero avara avaritiaque Christiani religio est, simulatorem ad Bontium: non excludit eam pauperem, non mulierem, si modo Christiana povera ad munus ne proinde vacent, quibus tamen Bontium res: eadem excludit sine avaritia, sine superstitio, eadem iter inderendum sit. Ex quo facile apparet, Bontium rationem ad emolumentum utilitatemque ipsorum magis quam ad religionis utilitatem, dirigere: eoque suum quatuor partem esse, quam Dei cultum salutemque populorum. Nam cum Rex eadem terrarum, Romanus foeminae iustitiae ac moderis, pauperes aequi ac divites procuravit, quid est causa, cur non eisdem, si honestam piumque vitam abierint, sine ulla discrimine saluor ac beator volent? His Rege ceterisque arbitris ue hementer Francie assentionibus, ingens Bontium inuestit dolo pulchreque, videtur se Regis Procorumque iudicio e certamine discedere indigne fororibus. Is enim finis disputationis fuit. Nam tamen eorum pertinacia vultu. Alij deinceps Bontium doctrina eloquentiaque insignis, se debellanti. Nonne disputatione uidebantur, bellum aduerus Numerum integrum honorum cum alijs. Itaque cum ad populum uerba fuisse eadem multos Bontium sane ac unij interrogacionibus uigore uesperuade. Tenit de certamine quingue amplius dies: ne unquam Rex abfuit, seu disputationis, seu fructum capessens, siue hospitem in suam fidem receptum suu auctoritate testatur. Qui

pralora

praesens sane & concordantia Francisci respersa
 pertinaciam quam uenit oppugnari à Francisco in
 igne patient, acerrimum patrimonium se prolebat ut
 dicitur. Ergo uoluerant exaltationis mentes in
 Hauerium Bonifacius inuoluit, clamant, si quis religio-
 nem recte rationi congruentem explorare uelut
 hanc fatiret hanc quodcumque oportere, similiter ut
 Rex uoluit illas abhorreere à ratione. Et suggestit Franciscus
 it Haueri manu prehensum, Pynaster prosequens, ut
 à ad hospitiu[m] eiy deditur deditur. Idcirco non magis
 Haueris Christianam religionem pulchram & glorio-
 sum, quam Bonifacius uoluit turpe & ignominiosum
 fuit, utriusque nomen in uiam inuoluit ita in se
 eorum amantibus moris. Ergo fuisse amantibus saltem
 frangere, & magnis uoluit nota facere, ut Rex
 fulmine eiy deplacaret quando amantibus religio-
 nem, tot Regum auctoritate firmata, perogratia
 probaturque se uel proflaberet, & Bonifacius uoluit
 auctoritatem putare, magis & ignobilitate hominibus in
 ceret leniore

Amanquij Burgijue Reges conuincat
 homini Christiano.

Cap. XVI.

Inter hac Franciscus eorum proaerentia in
 ty li flo aduersa secundis uisibus qua Fran-
 quij uenit gressu apertis proff discorsum sum
 cognoscat. Idcirco eorum Turciani labor non minus
 felicitator in Bonifacius conuincendis, quam in ex-
 tendis neophytis, ueritabilibus cum indefinito bello
 reperit adunum, uoluit turbantibus. Praepotens
 quidam Pynaster Regem suum magna armato
 rum manu ex improbitate adortus, coguerat reges.
 Et ille haud ignarus, quare de ad necem, se in hoc
 sit pro magis

his popularis sui protestatione unq̄ peruenit
 sibi ipse mortem instaurat. Insuper in tumultu
 tuante ciuitate nulla fauor mali deorsum, cum
 armatorum undelites ac licentia per omnes
 orbes atque etates uagata, etiam in ipsa
 genuerit tota. In tot uulsi bus atque incendijs,
 Christianis eorūq̄ magistris, infesti Bonitij
 haud dubie opprobriosa, nisi illis Diuina pro
 uidentia proleudi ope excipet, Catecum sub
 Regis eadem ex tam p̄p̄i lallo lala rapente
 pax. Regni primuer, imperitis uelut, Bon
 gonis. Regis gemans imperium per Legatos
 Noleum. Tamen ergo nouum Regem Ann
 quonim neophytis auxiliandum ualut, Bungi
 Regem adit, orans, ut Societatis Patres Chri
 stianisq̄ Amanguij inuolus, fratri um
 mandaret Jus. Fuit Rex impensē, quod ro
 gabatur, sic prorsus, ut nouus Amanguij Rex
 Transisus protine omnia polliceretur. Nec
 promissum seculit. Et Bungeis Rex, ut fa
 cta p̄p̄ndi adderent uerbi, protinus, quod
 fratri uidebat, ipsemet in suo regno facere
 instituit, neophytos fouens, et uelut Transis
 p̄p̄ij Bungeum uenturis domicilium destinans.
 Catecum, quo minus religionem, quam tanto
 pere probant, foueretq̄, ipsemet amplectetur,
 amittendi por seditionem regni metus obstat.
 Quoisca Transisus cum ad Christi cultum polli
 cere supra uenit, postquam in irritam spem
 tempus teri sensit, remq̄ uadum mabudum esse
 uilit: alio consilia uertit, custodit. Porro sic
 Hauisij degressum Rex, obortis Inaymē, Lusita Regis fletus
 77 nor, qui cum uenitabantur, intuers, Ego uero, indignissu Ra
 inquit uatij.

Rex Bungi de
 militibus Soci
 etati Rex de
 p̄p̄nd.

Francisci Racionij

inquit, talem uobis uisum ac socium inuideo a
quo ipse orbatus. Incognoscat tenebra non possunt. Et
praesertim cum ueretur, ne huius ultimam hinc eam et
uirum. Tum Racionius, gratijs Regi impense a-
ctis de beneuolentia Regis se indiget ait, se
uero, si uita si appeteret, sicut, Deo approban-
te, ad eum utique rediturum. quod personam

Francisci hoc miranter Regi largitus ostendit. Subinde
patris ad Regem Francisus sermonem de Christiana religione
ingressus, reuocad illi in memoriam, quae
maximè salubria congedat esse, episcopi mo-
nens, ut memor se moribundum, seruum animo
repararet, quam multa praesentia. nisi ea vi-
uere exprophet. et eius mortem opend ueretur.
Sic autem in animum inducere sum, quibus
qua alicui à Christi fide extrinsum illum
obiciunt, eos hanc uobis aeternam apud in-
feros sustinere punior: qui uerò Christianam
religionem animo seruauit. Christi
beneficio ac munere beator in uoto perfici
a uis sempiterno. Hinc Francisus uerba ad
Regem peruenire peritur, ut dixi inde audiente
integrato flore uim profunderet largimus.
Racionij igitur, Rege ualere iusso, tandem
ab eo liberatus. Subinde catechumeni modici
uoluntate auctoritate vicarij spe solaty, uocellit in-
te, plerumque fidiuicque. Quippe Regem ac
bonum populi partem prodierit ad Christi
fidelem relinquebat. Magna utique eum tenobat
spas talis Regis gratiani illis uero Christiana

Bungensis Re-
gii praesidio futurorum ac fofellit. Ex quo Bung-
gii Studium Re-
gii in Lusitanorum amicitiam uenit, Christianam
quodam propa-
gandaque reli-
gionis Chastria
ma-
regiam in suo regno attribuit fidem, sed Regem
firmam

fratrumque familiaritatem gratiamque commendanda
 ad hunc Evangelij aditum aperuit. Ad hoc Evangelij
 propagationem, ac Principi socios, in maximam
 temporum varietate fuit, ingenti Japonia bene
 subique. Quippe Christum rex Ethiois Regis fa-
 ventis, magnis deinceps antibus crevit, ipse
 autem, Christi benignitate quaecumque meritorum
 suo tempore remittente, non modo quatuordecim
 regna paterno adiecit, verum etiam trigesimo
 semis post Gaucij obitum anno repente fa-
 ctus est Christianus. Nec nihil ea res ad Fran-
 cis de mundi exitu necesse perhibet. Sicut Rex cum
 Rex, cum tunc baptizatus sine sua erga Fran Baptizatum, Fran-
 cisum venerationis memor, sine etiam illi, semetipsum se appellat
 illum Deum, tantum Baptismi beneficium debere si voluit,
 se testatur. Francij protissimum nomen as-
 sumpsit. Sapientissimi Regis exemplum an-
 tistatibusque plerisque Ploerum, nonnulli
 etiam Dynastarum secuti, quibus ille non minus
 pietate quam dignitate praestitit. Huius legatum
 ad Gregorium XIII. Pont. Max. Deo in frat-
 ritate imper dedit, ut videremus. Cum iunior
 regis a tribus Japonie partibus Regibus, partim
 Dynastis Christianis, Romanis deservatis, Pontifi-
 com Romanum, religionum Italiis, gentiumque
 omnium parentem, rite agnoscerent: eorumque
 adventum ex alio orbe Terrarum, reditumque in
 patriam, non modo Roma ipsa, sed etiam Italia
 atque Hispania summis celebrantibus studiis. Quip-
 po illi, quaecumque transibant, summis iustis infi-
 misque, ad invidiam populi hominum memoriam,
 sic invidiosum praebentem, quodammodo: ingentibus
 concursu, admiratione fuisse hominum passim
 exspectabantur, cum plausibus, clamoribus, ceterisque
 effusis

effusa' in fidei argumentis, ad unum illis Xavierij,
 qui primus Japonicum Evangelium in orbem, memo-
 ra triumphose videtur. Ceterum illa tempore
 una Xavierium sollicitudo ardebatque ultra, quod
 apud nobilitatem Japonicam; cui nomen in u-
 nimis partem apud se habem parvum ualere;
 nihil admodum proficeret, nullo Proceca nobilitum,
 salubria consilia animis accipere. Adversatur
 negocio primum Sinarum, à quibus Japonicis
 religionem petitam habebant, uultu istos, ad
 quam uenisti Bondij Burgenses ualida et Amu-
 quiani confugiabant, illud ualio iustantes. Si uen-
 aget Christiana religio, ut eam non prohiberet
 Sina? Quinde Regis Burgensis obtulit exemplum,
 qui prudentia & eruditione fama Christianus,
 Christiana Sacra & instituta qua non suscipie-
 bat, ipse suo iudicio dampnare uidebatur. Tamen
 itaque cum uideret, nisi expugnata Sinarum su-
 perstitione, Japonum animos capi non posse. de-
 cessit ipsam inuadere arcom, satis filens, si
 nis in Christie castra compulsis, eorum auctori-
 tatem Japonum haud agra secularos.

Cur Sinae
 ultra de uero
 uerit

Storarij Turcelini.
 De uita Francisci Xavierij
 Liber V. ty

Sinae uditur, Indiam reperire statuit.

Cap. I.

Sinae deseri-
 ptio ac mores

Sinam finis à Japonia, quia breuis, in qua
 iacta est, non amplius C. populum multos distat.
 Regnum in continenti longe amplissimum pacatissi-
 mumque est totius orientis. Non alia regis pluribus,
 maioribus, opulentioribus frequentatur urbibus,
 oppidisque. Nec ea populorum mundi omniumque
 rerum